

BIJLAGE: REACTIES BETROKKEN PARTIJEN OP CONCEPTRAPPORT 'BRAND BIJ CHEMIE-PACK TE MOERDIJK'

Een conceptversie van het rapport is, conform de Rijkswet Onderzoeksraad voor Veiligheid, voorgelegd aan de betrokken partijen en personen. Deze partijen en personen is gevraagd het rapport te controleren op feitelijke onjuistheden. Het conceptrapport is voorgelegd aan:

- Chemie-Pack¹
- Commissaris van de Koningin Noord-Brabant
- Gemeente Moerdijk
- Ministerie van Veiligheid en Justitie
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Omroep Brabant
- Opdrachtgever van Chemie-Pack
- Oud-burgemeester van Moerdijk
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
- De nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit
- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
- Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid

Alle benaderde partijen en personen hebben gereageerd, met uitzondering van Chemie-Pack en het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

De ontvangen reacties zijn op de volgende manier verwerkt:

- Correcties van feitelijke onjuistheden, aanvullingen op detailniveau, en redactioneel commentaar, zijn (voor zover relevant) overgenomen. De betreffende tekstdelen zijn in het eindrapport aangepast. Deze reacties zijn niet in onderstaand overzicht vermeld.
- De reacties die niet zijn overgenomen, zijn opgenomen in onderstaand overzicht. In de tabel is naast de letterlijke inhoud van de reacties ook aangegeven: op welke bladzijde en alinea de reactie betrekking heeft, van welke partij of persoon deze afkomstig is en wat de motivering van de Raad is om de reactie niet over te nemen. De reacties zijn gerangschikt naar partij.

ERRATUM

In het rapport is een reactie van het RIVM en het Ministerie van I&M niet correct verwerkt. Op pagina 14 en 99 dient 'RIVM' vervangen te worden door 'BOT-mi'.

¹ Het conceptrapport is naar diverse betrokkenen binnen het inmiddels faillietverklarde Chemie-Pack verzonden.

Overzicht niet-verwerkte reacties:

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Commissaris van de Koningin Noord-Brabant	66	3	<p>In het concept rapport lezen we op pagina 66 het volgende: "Rond kwart voor acht belde de plaatsvervangend Commissaris van de Koningin met de burgemeester van Moerdijk. Hij bood ondersteuning aan maar daar werd op dat moment geen gebruik van gemaakt."</p> <p>Op basis van het logboek van het Kabinet CdK kan worden vastgesteld dat de plaatsvervangend CdK niet om kwart voor acht maar al eerder contact heeft opgenomen met de burgemeester van Moerdijk en de voorzitter van de veiligheidsregio MWB. Rond half vier is de waarnemend CdK door de piketambtenaar van het Kabinet CdK geïnformeerd over de brand in Moerdijk. Rond zes uur vonden de eerste bestuurlijke contacten plaats. De waarnemend CdK heeft zich telefonisch laten informeren over de situatie (wat is de stand van zaken, is de situatie beheersbaar?) en heeft provinciale ondersteuning aangeboden. Van ondersteuning werd op dat moment geen gebruik gemaakt. Na de gesprekken met de burgemeester van Moerdijk en de voorzitter van de veiligheidsregio is vervolgens gebeld met de CdK van Zuid-Holland en rond zeven uur ook met de plaatsvervangend voorzitter van de veiligheidsregio MWB. Rond half negen heeft de burgemeester van Moerdijk telefonisch contact opgenomen met de waarnemend CdK bij welke gelegenheid over de opschaling naar GRIP 4 is gesproken (er was inmiddels besloten naar GRIP 4 op te schalen).</p>	Aangezien de rol van de Commissaris van de Koningin geen invloed heeft gehad op de gevolgen van deze brand wordt geen extra feitelijke informatie opgenomen.
Gemeente Moerdijk	39	1	<p>"In 2005 meldde Chemie-Pack bij de gemeente Moerdijk de bouw van een loods voor de opslag van gevaarlijke stoffen aan".</p> <p>De opgenomen tekst is onvolledig. Gelezen zou kunnen worden dat de bouw is gemeld terwijl het een wijziging ten aanzien van de Wet milieubeheer vergunning betrof.</p> <p>Door het bedrijf is namelijk een melding als bedoeld in artikel 8.19 Wet milieubeheer ingediend. Deze melding is bij besluit van 1 augustus 2005 geaccepteerd en gepubliceerd.</p>	De formulering is eenvoudig gehouden. Met de melding wordt inderdaad aan de 8.19 melding gerefereerd.
Gemeente Moerdijk	45	4	<p>"In het Veiligheidsrapport staat dat onder de overkapping een brandblusvoorziening..... aanwezig is."</p> <p>Verwezen wordt naar de opmerking ten aanzien van pag. 42 alinea 4 regel 11.</p>	Alleen in bijlage 6 bladzijde 26/28 van het Veiligheidsrapport (VR) wordt de aanwezigheid van de semistationaire schuimblussysteem gemeld, zowel in VR 2008 als in VR 2010. Beide rapporten waren bij de aanvraag overlegd. In de beschrijving van de aanwezige installaties en de bijbehorende tekeningen stond het semiautomatische schuimblussysteem niet. Deze beschrijving is wel onderdeel van de vergunning. Het VR niet.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Gemeente Moerdijk	49	5	<p>"Tot 1 januari 2011.....stond bij de gemeente niet bekend als probleembedrijf."</p> <p>Wij merken op dat wij binnen onze gemeente de volgende indeling van bedrijven kennen: "koploper", "middenmoter" en "achterblijver". De term "probleembedrijf" hanteren wij niet in die indeling.</p>	Terminologie rapport Onderzoeksraad komt niet overeen met terminologie van gemeente. Overigens blijkt uit nieuwe informatie dat er 10 december 2007 wel degelijk een wildcard controle is uitgevoerd. De gemeente deelde het bedrijf in als achterblijvende middenmoter.
Gemeente Moerdijk	55	1	<p>"De Arbeidsinspectie.....een prioriteitstellingmethodiek bij de keuze voor haar inzet."</p> <p>Op grond van artikel 24 lid 1 van het BRZO dient door het bevoegd gezag (zijnde het bestuursorgaan dat bevoegd is een omgevingsvergunning (voorheen milieuvergunning) te verlenen) een inspectieprogramma te worden vastgesteld. Het bedoelde inspectieprogramma wordt eens in de 5 jaar vastgesteld. Voor de gemeente Moerdijk is het inspectieprogramma destijds voor 2007-2012 vastgesteld. Daarin is uitdrukkelijk opgenomen dat in beginsel (op grond van artikel 24 lid 5 BRZO) jaarlijks dient te worden geïnspecteerd. Hiervan kan alleen worden afgeweken op grond van een systematische evaluatie van de gevaren van zware ongevallen (lid 6 BRZO). Uitgangspunt is dus dat jaarlijks wordt geïnspecteerd. Om te bepalen hoeveel dagen deze jaarlijkse BRZO-inspectie moet duren is, zoals in het rapport ook is opgenomen, een tool ontwikkeld, het Toezichtmodel™. Aan de hand van o.a. de werkzaamheden bij een bedrijf, omvang en score's op VBS elementen bij vorige BRZO-inspecties, wordt door het systeem een aantal punten toegekend. Hoe lager het aantal punten, hoe minder dagen de jaarlijkse inspectie behoeft te duren. De Arbeidsinspectie heeft aan deze score blijkbaar ook een prioriteitstellingsmethodiek bij de keuze voor haar inzet gekoppeld. Het is voor ons overigens niet duidelijk of deze prioriteitstellingsmethodiek wel voldoet aan de gestelde eisen in artikel 24 lid 6 BRZO.</p> <p>Volgens de Raad is de ondergrens voor de Arbeidsinspectie om wel of niet mee te gaan op inspectie 21 punten. Volgens de Inspectieruimte (voorheen GIR) was het aantal punten voor 2010 bepaald op 24 punten (2,6 dagen inspectie), de Arbeidsinspectie had gelet op deze score in 2010 dus mee moeten gaan op inspectie. Door niet mee te gaan is zij afgeweken van de wettelijke bepaling om minimaal 1 maal per jaar deze inrichting te inspecteren.</p>	De Arbeidsinspectie heeft besloten niet jaarlijks te inspecteren als een BRZO-bedrijf meer dan 21 punten scoort. De prioriteitsstellingsmethodiek van de Arbeidsinspectie is gebaseerd op het toezichtmodel. De puntengrens betreft een bovengrens. De waardering van de punten door het toezichtmodel is hoe hoger het aantal punten, hoe minder dagen de inspectie hoeft te duren.
Gemeente Moerdijk	58	Conclusie 1	<p>* "De brand kon escaleren doordat een grote hoeveelheid brandbare stoffen aanwezig was...."</p> <p>Verzocht wordt aan deze tekst toe te voegen dat deze hoeveelheid brandbare stoffen op het buitenterrein (middenterrein) op niet toegestane plaatsen aanwezig was en dat dit in strijd met de vergunning was.</p>	De conclusie betreft de directe oorzaak van de brand.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Gemeente Moerdijk	59	Conclusie 4a	<p>"Daarbij werd door de gemeente verschillende malen tekortkomingen in de aanvraag, waaronder gebrekkige informatie geconstateerd. Dit was voor de gemeente Moerdijk geen signaal om het toezicht op Chemie-Pack aan te scherpen."</p> <p>De kwaliteit van een aanvraag en de daarin opgenomen gebrekkige informatie is geen reden om het toezicht aan te scherpen. Een aanvraag wordt ingediend omdat een bedrijf zaken binnen haar inrichting wil wijzigen, het is aan een bedrijf om te zorgen voor een aanvraag die voldoet aan alle indieningsvereisten. Het bedrijf mag aangevraagde activiteiten pas uitvoeren als hiervoor vergunning is verleend. Pas als het bevoegd gezag constateert dat activiteiten worden uitgevoerd zonder dat daarvoor vergunning is verleend kan zij handhaven op artikel 2.1 lid 1 onder e Wabo (voor 1 oktober 2010: artikel 8.1 Wet milieubeheer). Op een gebrekkige (definitief ingediende) aanvraag kan niet worden gehandhaafd, deze kan alleen buiten behandeling worden gelaten (na verzoek om aanvulling) of er kan worden verzocht de aanvraag in te trekken en een nieuwe volledige aanvraag in te dienen. Het is niet ongebruikelijk dat vergunningprocedures lang duren, zeker niet als het bedrijf ook nog kiest voor het indienen van conceptaanvragen. Wij verwijzen hiervoor tevens naar het gestelde t.a.v. pag. 44, deelconclusie 15, geheel.</p>	Hoewel vergunningverlening en handhaving twee aparte van elkaar gescheiden bevoegdheden zijn, moet informatie uit het ene proces gebruikt worden om het andere te versterken.
Gemeente Moerdijk	66	2	<p>15.20 vraagt ZHZ aan ROT om te adviseren op te schalen naar grip 4. 16.35 ontvangst advies van ROT om op te schalen naar grip 3 (Moerdijk geen effectgebied) 19.10 ROT besluit na het overleg de burgemeester te bellen met verzoek op te schalen naar grip 4 19.26 Contact ROT met Burgemeester die onmiddellijk besluit op te schalen naar grip 4</p>	Tijdstippen stroken met feitenrelaas. In verband met leesbaarheid zijn niet alle tijdstippen in tekst opgenomen.
Ministerie van I&M	68	5	<p>Op die manier zou de MOD.....uitvoeren: In het effectgebied is door de MOD metingen uitgevoerd. Zie ook alinea 2 p 69</p>	Het gaat hier om een uitleg waarom de Veiligheidsregio ZHZ een verzoek tot metingen doet. Het is duidelijk uit de tekst op o.a. blz. 69 van het conceptrapport dat de MOD later metingen in het effectgebied heeft uitgevoerd.
Ministerie van I&M	69	2	<p>Voordat de meetploeg van de MOD feitelijk kon meten was het donker..... zichtbaar: Een reden voor het (later) meten van de MOD is af te leiden uit het ICAWEB logboek: "Ze hebben (De MOD, red.) eindelijk contact gehad met de AGS ter plaatse. Hij was heel moeizaam aanspreekbaar, kaartmateriaal was niet goed en ze hebben een AGS nodig om meetpunten te bepalen en om mee te gaan (het is inmiddels donker). Ze hebben een meetstrategie". (citaat ICAWEB logboek) (Bijlage 1)</p>	Deze feiten staan volgens de Raad duidelijk beschreven op pagina 69 van het conceptrapport

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Ministerie van I&M	69	6	Deze.....woorden van het BOT-mi bereikten.....ruim na deschuimblussing in Moerdijk Bot-mi advies 5.0 was om 01.14 uur gereed. (gemaïld 6 januari 01.20 uur aan ondermeer NCC en VR). Dit BOT-mi advies gaf overigens antwoord op de vragen die gesteld waren in de ICCB. (Bijlage 6)	Volgens de Raad startte de schuimblussing rond 23:00 een advies dat om 01:20 verzonden wordt aan de regio's is dan volgens de Raad ruim na de ingezette schuimblussing. Bovendien is uit het advies zelf af te leiden dat een deel van het advies (rond 5:00) aan de ICCB is nagezonden. Volgens de Raad blijft dit na de geplande schuimblussing.
Ministerie van I&M	69	Kader	Kader: "Het...team valt onder het Ministerie van Infrastructuur...maar kan in een acute fase.....onder het gezag van....voorzitter van een veiligheidsregio komen te staan: In de toelichting van het Instellingsbesluit (Bijlage 2) is aangegeven: dat het Ministerie van IenM systeemverantwoordelijk is voor het BOT-mi. Vanuit deze verantwoordelijkheid ziet de minister toe op de inrichting, werking en kwaliteitsborging van het BOT-mi. Het team is geen op zichzelf staand organisatie, maar een structuur die zorgt voor bundeling van expertise en kennis van gespecialiseerde instituten die gelieerd zijn aan de departementen. De uitvoering van deze verantwoordelijkheid en dus de aansturing is belegd bij de IG- ILT. Er is dus geen gezagsverhouding tussen BOT-mi en een burgemeester of voorzitter van een veiligheidsregio. De bij het BOT-mi aangesloten instituten blijven altijd zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de geleverde informatie (in BOT-mi verband).	De laatste zin uit het kader is vervangen door het Ministerie van I&M is systeemverantwoordelijk. In de analyse gaat de Raad wel in op de bevoegdheden van de burgemeester en voorzitter van de veiligheidsregio. Volgens IenM valt het BOT-mi niet onder het gezag van de burgemeester. Volgens de Raad geldt voor het BOT-mi geen uitzondering op de Wet veiligheidsregio's.
Ministerie van I&M	74	3	Donderdagmorgen 6 januari tussen 04 en 05 uur.BOT-mi: BOT-mi advies 05 is op 6 januari om 01.20 uur aan NCC en VR verzonden (Bijlage 6)	De schuimblussing startte rond 23:00. Een advies dat om 1:20 verzonden wordt aan de regio's is derhalve ruim na de ingezette schuimblussing. Bovendien is uit het advies zelf af te leiden dat een deel van het advies (rond 5:00) aan de ICCB is nagezonden.
Ministerie van I&M	74	4	Figuur 21: Het figuur is niet compleet. Verschillende BOT-mi adviezen ontbreken, waaronder het enige conceptadvies (Moerdijk conceptadvies onder embargo v1) dat onder embargo aan en op uitdrukkelijk verzoek van de burgemeester van Breda is uitgegaan, drie uur voordat de persconferentie op 11 januari plaatsvond. (Bijlage 11 en 12)	Correct: de figuur geeft een overzicht van de meest relevante gebeurtenissen. Het genoemde BOT-mi advies van 11 januari is wel opgenomen.
Ministerie van I&M	78	1	Daarin verzocht hij de minister.....veiligheidsregio's: De meetresultaten van het RIVM, werkend in BOT-mi verband worden via de BOT-mi adviezen geleverd. De route via VWS wordt niet herkend. In het samenwerkingsprotocol tussen BOT-mi en VR MWB is het volgende afgesproken, (Citaat): "BOT-mi levert: Door de regio gevraagde technische informatie (...meetresultaten en analyses)...." (Bijlage 8)	De veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid heeft via een brief aan de minister van VWS gevraagd om antwoorden via de BOT-mi adviezen.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Ministerie van I&M	78	3	Verder spraken op 16 januari.....(o.a. andere veiligheidsregio's): Tussen NCC en teamleider BOT-mi was afgesproken dat NCC een bericht zou geven wanneer het BOT-mi advies verder verspreid zou mogen worden.	Het betreft hier geen feitelijke onjuistheid maar een aanvulling op de feiten. De Raad heeft deze aanvulling niet overgenomen, aangezien het in deze passage gaat om de afspraken tussen de veiligheidsregio's en het BOT-mi en het NCC.
Ministerie van I&M	87	4	De late inzetbaarheid van de MOD.....ging: MOD is in opdracht van BOT-mi ter plaatse gestuurd. Teamleider BOT-mi heeft conform samenwerkingsprotocollen getracht contact te krijgen met beide regio's. De contactpersonen waren in eerste instantie niet bereikbaar. Contact kon pas veel later plaatsvinden. Ook andere telefoonnummers van meldkamers etc. gaven geen gehoor. In BOT-mi advies 2.1 (eerste BOT-mi advies) is bovendien het volgende gemeld over inzet MOD: "De meetwagen van het RIVM is ter plaatse en is aangevangen met meten, in overleg met de meetplanleider van Zuid-Holland Zuid. resultaten duren langer omdat geen contact met AGS mogelijk was. Eerste resultaten (schatting) rond 23.00 uur". (Bijlage 3)	Volgens de Raad is duidelijk in de paragraaf opgenomen dat sprake was van moeilijke bereikbaarheid van de veiligheidsregio's. Het bevreemd de Raad dat een meetdienst aan de slag kan gaan zonder duidelijke opdrachtgever.
Ministerie van I&M	88	2	In deze faciliterende rol.....leveren. Niet duidelijk is op welke adviezen wordt bedoeld. Er zijn meerdere BOT-mi adviezen en DCC/sitrap uitgegaan naar het NCC. Niet duidelijk waarop versneld zou zijn door het NCC.	Het gaat hier niet om een feitenreconstructie maar om een analyse van de Raad. Het gaat hier dus niet om een specifiek advies maar over een analyse wat de rol van de Rijksoverheid was.
Ministerie van I&M	88	2	Deze inmenging versterkte de indruk.....NCC: Gedurende deze dag is er vanaf 17.00 contact geweest tussen het BOT-mi en contactpersonen Veiligheidsregio's over meetresultaten en adviezen. Op deze contacten is geen inmenging geweest vanuit het NCC. Ook is geen enkele melding vanuit de veiligheidsregio aan het BOT-mi gedaan over "onduidelijk opdrachtgeverschap"	Het gaat hier niet specifiek over 5 januari maar het gaat om een analyse van de rol van het NCC/de directie veiligheid. De Raad heeft voldoende onderbouwing uit onder andere interviews waar uit blijkt dat de BOT-mi-adviezen via de ICCB gingen. Het NCC geeft zelf aan een bemiddelende rol te hebben gehad bij het geven van duiding aan de BOT-mi-adviezen. De directeur nationale veiligheid spreekt van een gat tussen de regio's en het BOT-mi dat het NCC/ICCB heeft opgevuld.
Ministerie van I&M	88	2	Zij geven hun opdrachtgeverschap.....NCC. Zoals eerder gememoreerd, er is geen sprake van opdrachtgeverschap.	De tekst is aangepast, het woord opdrachtgeverschap wordt niet meer gebruikt. De Raad benadrukt dat de inmenging van het NCC verwarrend werkte. De Raad heeft voldoende onderbouwing uit onder andere interviews waaruit blijkt dat de BOT-mi-adviezen via de ICCB gingen. Het NCC geeft zelf aan een bemiddelende rol te hebben gehad bij het geven van duiding aan de BOT-mi-adviezen. De directeur nationale veiligheid spreekt van een gat tussen de regio's en het BOT-mi dat het NCC/ICCB heeft opgevuld.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Ministerie van I&M	88	2	Zij gaven hun opdrachtgeverschap.....bedoeld. De BOT-mi adviezen zijn onmiddellijk en rechtstreeks gecommuniceerd met de veiligheidsregio's MWB en ZHZ. Overige veiligheidsregio's werden bediend door het NCC.	De tekst is aangepast, het woord opdrachtgeverschap wordt niet meer gebruikt. De Raad benadrukt dat de inmenging van het NCC verwarrend werkte. De Raad heeft voldoende onderbouwing uit onder andere interviews waar uit blijkt dat de BOT-mi-adviezen via de ICCB gingen. Het NCC geeft zelf aan een bemiddelende rol te hebben gehad bij het geven van duiding aan de BOT-mi-adviezen. De directeur nationale veiligheid spreekt van een gat tussen de regio's en het BOT-mi dat het NCC/ICCB heeft opgevuld.
Ministerie van I&M	88	3	Contact tussen BOT-mi en MWB is verlopen conform samenwerkingsprotocollen. Na vele niet geslaagde pogingen om de in het protocol genoemde telefoonnummers te bereiken is uiteindelijk contact verkregen met de GAGS. Deze is genoemd als één van de aanspreekpunten voor de Veiligheidsregio MWB. bel.Iijst + log Icaweb). Contact tussen BOT-mi en ZHZ is, conform samenwerkingsprotocol, rond 17.00 uur tot stand gekomen met de MPL ZHZ (log Icaweb). (Bijlage 7, 8,9 en 10) In het Adviesteam en in de ICCB is gedurende het incident expliciet de rol van het BOT-mi belicht. In ambtelijke contacten gedurende de crisis is vanuit het BOT-mi de rol van het BOT-mi steeds expliciet aangegeven (zoals bv. De mededeling dat het BOT-mi geen gedragslijn t.b.v. het publiek verzorgt.	Dit gaat over de adviezen. De Raad heeft voldoende onderbouwing om aan te tonen dat de BOT-mi-adviezen niet via de AGS liepen, maar rechtstreeks naar bestuurders of via het NCC. Wel zal de Raad duidelijker onderscheid maken in de tekst waar het gaat om de acute fase versus de nafase
Ministerie van I&M	88	4	Algemeen De analyse in deze alinea is onvoldoende duidelijk bepaald door het ontbreken van verwijzingen naar specifieke adviezen, meetresultaten, de kennelijke verwachtingen van de veiligheidsregio's, stellingname BOT-mi etc. ontbreken. Dit maakt het niet eenvoudig om feitelijk om op deze analyse te reageren. In zijn algemeenheid kan worden aangegeven dat vanuit het BOT-mi richting betrokken actoren zowel op de beschikbaarheid van meetresultaten als adviezen voortdurend "verwachtingsmanagement is gepleegd". Als voorbeeld wordt hier genoemd de inhoud van een mailbericht bij het verzenden van een BOT-mi advies" In de bijlage treft u nog enkele voorbeelden hiervan aan. "Beste collega's, Bijgaand het 5e BOT-mi advies. Verzoek aan NCC en ROT om dit advies te reviewen op bruikbaarheid. Graag een reactie terug, zodat ik weet of ik BOT-mi vannacht kan afschalen. Morgenochtend pakken we de draad weer op, tenzij er nog aanvullende vragen of wensen zijn, dan hoor ik dat graag snel terug.". (Bijlage 16) Specifiek ...in het bijzonder voor de metingen van naar dioxine gold dat de adviezen pas later beschikbaar kwamen dan de crisisorganisaties verwachtten...parafrasering. In het BOT-mi nr. 6 (vijfde BOT-mi advies) (Bijlage 6) is over de dioxinemetingen aangegeven dat uiteindelijke dioxineresultaten enkele dagen in beslag zullen nemen en dat zorgvuldigheid in dit verband voor snelheid	Dit betreft een mening van de Raad. Ten aanzien van de complexiteit en omvang heeft de Raad van het BOT-mi voldoende onderbouwing. De zin "is daar niet op toegerust" is een mening van de Raad maar zal verwijderd worden.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
			<p>gaat. BOT-mi nr. 7.2 (zesde BOT-mi advies) werkt dit verder uit door het proces van analyse, risicobeoordeling en interpretatie verder te beschrijven. : update metingen; waarin een verwachting uitgesproken dat resultaten over enkele dagen gerapporteerd konden worden.</p> <p>Daarna moet nog een interpretatie en een risicobeoordeling gemaakt worden. (Bijlage 17)</p> <p>...de wijze waarop het BOT-mi zichzelf in zijn algemene voorlichting profileert er aan kan hebben bijgedragen dat de veiligheidsregio's meer verwachtten van de BOT-mi instituten dan deze konden waarmaken...(geparafraseerd) ten aanzien van de op te leveren producten gelden de afspraken zoals vastgelegd in de betreffende samenwerkingsovereenkomsten en het daaraan verbonden samenwerkingsprotocollen, die met de Veiligheidsregio zijn aangegaan. De brochure is een populaire weergave van de mogelijkheden van het BOT-mi, maar is geen catalogus voor de veiligheidsregio of gericht op de professionele organisatie (overigens verwijst dezelfde brochure naar de afspraken op maat met de veiligheidsregio).</p> <p>...“vaak kan het team al binnen een uur een eerste advies geven aan het crisisteam”.</p> <p>Het gaat bij Moerdijk nadrukkelijk om adviesvorming in een complexe omgeving bij een buitengewone brand. Het zal een ieder duidelijk zijn geweest dat het BOT-mi niet binnen 1 uur na uitbraak van de brand een advies kon hebben, laat staan dat een crisisteam was opgeschaald, dan wel deze verwachting is opgewekt. Overigens is het BOT-mi niet gericht op adviesvorming in het eerste uur na het incident (gouden uur). Wel kan binnen een uur worden geadviseerd afhankelijk van de vraag. In een lopende adviescyclus kan ook sneller (en mondeling) worden geadviseerd indien nodig, zie in dit verband het 2e BOT-mi advies waarin de mondelinge advisering is vastgelegd i.v.m. de voorgenomen schuimblussing. Bij Moerdijk is er sprake geweest van 16 adviezen.</p> <p>...het BOT-mi zelf geeft achteraf gezien aan....dat het daarop niet is toegerust. Het is niet duidelijk wie hier bedoeld wordt met het BOT-mi. De verantwoordelijke teamleider (warme fase) en de coördinator BOT-mi (verantwoordelijk voor de inrichting van het netwerk) herkennen zich in ieder geval niet in deze stelling. Door de context van het citaat lijkt er bij het BOT-mi sprake te zijn van een gebrek aan mogelijkheden om de omvang en complexiteit van het incident a la Moerdijk aan te kunnen. Dat is niet juist en komt ook niet overeen met de conclusie van de Raad “dat de BOT-mi adviezen adequaat en wetenschappelijk professioneel zijn opgesteld”. p. 91, alinea 1, regel 1.</p>	

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Ministerie van I&M	89	1	Ook wijst de onderzoeksraad op de grote afstand.. de experts.....(GAGS). Uit p. 70 3e alinea blijkt dat er juist contact is tussen BOT-mi en GAGS. Daarnaast is een deskundigenoverleg georganiseerd door het RIVM waaraan deelgenomen werd door o.a de GAGS. In verband met schuimblussing is er direct contact geweest tussen een achterliggend instituut en de Veiligheidsregio (GAGS). Zie BOT-mi advies nr. 03 (volgnr. 3.2) waaruit blijkt dat tussen een medewerker van het RIVM en de GAGS direct is overlegd over de gevolgen van schuimblussing, voordat een aanvang is genomen met het schuimblussen (derde BOT-mi advies van 22.30, waarin de inhoud van het overleg tussen RIVM (BOT-mi instituut) en GAGS wordt weergegeven. (Bijlage 4)	herschrijven het gaat hier om de formele afspraken tussen BOT-mi en GAGS die ontbreken. Het betreffende BOT-mi advies wat aangehaald wordt gaat over laat in de avond van 5 januari. De Raad is van mening dat bij dit incident de GAGS direct betrokken had moeten worden. Dat was niet het geval.
Ministerie van I&M	89	1	De brandweer MWB heeft desondanks.... schuimblussing. zie vorige opmerking. Uit BOT-mi advies 3 volgnr. 3.2 is af te leiden dat juist over de neveneffecten van de schuimblussing (telefonisch) overleg is geweest tussen kennisinstituut BOT-mi en de GAGS. (Bijlage 4)	Dit betreft een mening van I&M. Volgens de Raad blijft het relevant te melden dat de drie achtereenvolgende adviezen steeds iets anders zeggen over het effect van de schuimblussing
Ministerie van I&M	91	1	De rapporten bevatten een Multi.....burger: De gedragslijn voor de burger is geen onderdeel van het BOT-mi advies, zoals vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomsten met beide VR's.	Dit is een oordeel van de Raad. Het betreft hier geen feit
Ministerie van I&M	91	2	De BOT-mi rapporten gaven geen antwoord op deze vragen...terwijl men dat ...wel verwachtte. In het instellingsbesluit van het BOT-mi staan de taken.....Dit kan bij de veiligheidsregio's tot de verwachting leiden dat het BOT-mi zijn rapporten voorziet van advies over.... gedragslijn... en voorlichting aan bevolking. Het instellingsbesluit en haar toelichting geeft hieromtrent aan dat [citaat instellingsbesluit: "Het BOT-mi heeft geen rechtstreeks contact met de pers of andere media, risico en crisiscommunicatie loopt via de departementale en/of regionale voorlichters....."]. Overigens wordt in dit verband verwezen naar de Wet veiligheidsregio's die de taak van crisiscommunicatie belegd bij het bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor de crisisbeheersing. Het is daarmee niet duidelijk waarop de verwachting van de Veiligheidsregio gebaseerd is, dan wel waarom de veiligheidsregio hieraan een verwachting kan ontleen dat het BOT-mi adviseert over de publieksvoorlichting. (Bijlage 2)	De Raad blijft bij deze mening en heeft voldoende onderbouwing. Toegevoegd wordt dat het gaat om de formele afstand tot de experts

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Ministerie van I&M	91	2	De BOT-mi rapporten gingen op enig moment...bevolking: De BOT-mi rapporten gingen rechtstreeks van teamleider BOT-mi naar Veiligheidsregio's MWB en ZHZ, conform afspraak. De overige Veiligheidsregio's werden op verzoek van NCC, door NCC geïnformeerd over de BOT-mi adviezen. Dit was afgesproken met de teamleider BOT-mi.	De Raad heeft voldoende onderbouwing uit onder andere interviews waar uit blijkt dat de BOT-mi adviezen via de ICCB/NCC gingen. Het NCC geeft zelf aan een bemiddelende rol te hebben gehad bij het geven van duiding aan de BOT-mi adviezen. De directeur nationale veiligheid spreekt van een gat tussen de regio's en het BOT-mi dat het NCC/ICCB heeft opgevuld.
Ministerie van I&M	91	3	Daarnaast slaagde de betrokken partijen..... Bot-mi: Het BOT-mi communiceert met de betrokken veiligheidsregio's, zoals is afgesproken in de samenwerkingsprotocollen en zoals feitelijk afgesproken met beide genoemde Veiligheidsregio's. Er wordt hierbij niet gesproken over aansturing, maar over samenwerking ten tijde van een (dreiging) incident met chemische stoffen met gevolgen voor mens milieu en de volksgezondheid. De taken waren voor BOT-mi duidelijk en behoefde geen verdere afstemming: Adviseren over effecten en maatregelen ter bestrijding van de gevolgen op het gebied van milieu, gezondheid en voedselveiligheid van het incident. In de samenwerkingsprotocollen met beide Veiligheidsregio's wordt uiteengezet hoe om te gaan met regio- of landsgrensoverschrijdende incidenten.	Tekst herschrijven. Het bevreemd de Raad dat het Ministerie van I&M van mening is dat het BOT-mi ten tijde van een incident niet onder het gezag van de burgemeester of voorzitter van VR valt. Volgens de Raad geldt voor het BOT-mi geen uitzondering op de Wet veiligheidsregio's. Bovendien moet met de regio's toch duidelijke afspraken worden gemaakt over de te beantwoorden vragen en op te leveren stukken.
Ministerie van I&M	91	4	Ook hier lijkt de koppeling tussen BOT-mi.....ontbreken: Teamleider BOT-mi heeft met de GAGS van MWB overlegd over de vraagstelling aan BOT-mi. De GAGS had overleg met ZHZ hierover, zoals ook afgesproken in de samenwerkingsprotocollen. Bij het mailen van de BOT-mi adviezen naar de afgesproken e-mail adressen in Veiligheidsregio's MWB en ZHZ is door de teamleider iedere keer aangegeven dat hij graag zou willen horen als er vragen waren over deze adviezen. Een enkele keer is er nadere afstemming geweest over de adviezen. De genoemde "toelichting" van de BOT-mi adviezen bij het verantwoordelijk bestuur is een taak van de Veiligheidsregio's zelf.	herschrijven het gaat hier om de formele afspraken tussen BOT-mi en GAGS die ontbreken. Het betreffende BOT-mi advies wat aangehaald wordt gaat over laat in de avond van 5 januari. De Raad is van mening dat bij dit incident de GAGS direct betrokken had moeten worden. Dat was niet het geval.
Ministerie van I&M	91	6	Deelconclusie 36: BOT-mi heeft diverse keren duiding gegeven aan de meetgegevens in de adviezen. Als voorbeeld is een passage opgenomen uit BOT-mi advies 11: "VOC's Uit de resultaten van de metingen blijkt dat de gehalten aan vluchtige organische componenten tijdens de brand licht verhoogd waren. Het RIVM verwacht op grond van de meetresultaten geen (blijvende) schadelijke gezondheidseffecten ". (Bijlage 19)	Het betreft hier een conclusie waarbij de Raad constateert dat onvoldoende duiding is gegeven aan de meetresultaten. De Raad vindt het genoemde voorbeeld geen duiding van meetgegevens. De burger weet op basis van dit voorbeeld nog niet wat hij/zij wel moet doen. In de tekst wordt een toelichting gegeven wat de Raad met duiding bedoeld.
Ministerie van I&M	94	1	De Raad is van mening.....overgenomen: Ook hier is onduidelijk wie met landelijke partijen wordt bedoeld.	het betreft hier geen feitelijke onjuistheid.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Ministerie van SZW	13	6	Het VR is één van de bronnen van een inspectie, er zijn ook andere bronnen die in een inspectievoorbereiding worden betrokken	De alinea gaat over het feit dat het ondoenlijk is om het gehele bedrijf te inspecteren. Er moeten keuzes worden gemaakt.
Ministerie van SZW	33	4	Huidige tekst: In deze richtlijn staat dat het werkgebied 'gezoneerd' moet zijn Opmerking: Dit klopt. In het Arbeidsomstandighedenbesluit staat dat gebieden waar explosieve atmosferen kunnen heersen ingedeeld worden in gevarenczones. Echter In Nederland wordt bij de zonering van stoffen als xyleen de NPR 7910 deel 1 gehanteerd. In deze norm wordt voor de zone verplichting een ondergrens aangegeven. Voor stoffen als xyleen is de ondergrens 500 kg. Niet beoordeeld kan worden of de 500 kg werd overschreden en er derhalve daadwerkelijk zonering diende te worden toegepast.	betroef 1000 liter overeenkomend met ongeveer 860 kilogram.
Ministerie van V&J	74	3	H3, p. 74, 3e alinea: de boodschap van 6 januari was voorbereid op nationaal niveau doordat de directeur NV in de ochtend om 6.30 uur een telefonisch overleg had met DG VWS, IG IM en DG ELI, omdat zij bevoegd waren over de handelingsperspectieven met gezondheid en gewassen. Daaruit kwam een advies dat telefonisch is besproken met de beide veiligheidsregio's (op directeursniveau). Dit handelingsperspectief is vervolgens gecommuniceerd.	De steller spreekt weergave in rapport niet tegen. Het betreft dus geen feitelijke onjuistheid
Ministerie van V&J	75	2	H3, p. 75, 2e Alinea: suggereert dat NCC ook de inhoud van de communicatie bepaalde: dat is nooit aan de orde geweest. Er is steeds informatie aangeleverd door de regio's of de departementen vanuit diens bevoegdheid. Coördinatie betekent: contact onderhouden met alle partijen, kwaliteit bewaken, knelpunten signaleren en verbetervoorstellen doen. Bevoegd gezag blijft altijd verantwoordelijk.	Het betreft hier geen feitelijke onjuistheid. De Raad is het niet eens met steller dat tekst verkeerde suggestie wekt.
Ministerie van V&J	81	6	H3 p. 81, laatste alinea: klopt, maar wat mi. toegevoegd moet worden: het NCC heeft expliciet telefonisch en per mail (zie bijlage) gemeld dat de gemeente pas over de inzet van de middelen mocht communiceren als deze daadwerkelijk in de lucht waren.	Deze paragraaf geeft een beeld van de berichtgeving in de media. De tekst in paragraaf 3.2 is op dit punt aangepast.
Ministerie van V&J	88	1	H3 88 1e alinea. De onduidelijkheid mbt BOTMI had niet zozeer te maken met het feit dat er twee verschillende veiligheidsregio's waren maar doordat het BOTMI zowel het rijk bediende (op landelijke bevoegdheden) als de regio's.	In deze fase was het Rijk nog niet in het opereren van het BOT-mi (i.c. de MOD) betrokken

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Ministerie van V&J	88	2	H 3 p.88, 2e alinea: laatste zin: dit is ONJUIST. De BOTMI adviezen zijn altijd rechtstreeks naar de veiligheidsregio's (GAGS) verzonden. Het NCC heeft wel, op verzoek en in afstemming met MWB en ZHZ, de BOT-MI rapporten verstuurd naar de andere regio's en op verzoek van naar de directeurs van de Veiligheidsregio MWB en ZHZ, omdat op een gegeven moment bleek dat de BOT-MI rapporten die naar de GAGS werden verzonden niet bij de directeur Veiligheidsregio MWB terecht kwamen.	De Raad heeft voldoende onderbouwing uit de gehouden interviews met onder andere de directeur nationale veiligheid om deze passage niet aan te passen. In het interview met de directeur NV is uitvoerig gesproken over de rol van NCC en ICCB, die steeds meer positie innamen tussen BOT-mi en veiligheidsregio's
Ministerie van V&J	91	deelconclusie 37	H.3. p. 91, deelconclusie 37: ONJUIST. Bij het NCC was volkomen helder dat de veiligheidsregio's opdrachtgever waren en daar is ook naar gehandeld (zie eerdere opmerkingen) maar daarbij kwamen er ook landelijke bevoegdheden in beeld en die moesten ook gemanaged worden.	De Raad heeft voldoende onderbouwing om aan te nemen dat de regio's de interventies van Den Haag wel degelijk als aansturing hebben <i>ervaren</i> . Kijk bovendien naar logboek ICCB: dat geeft <i>opdrachten, inclusief deadlines</i> aan het BOT-mi. Op 5 januari om 18.45 uur noteert de ICCB: * "PRIORITEIT NATIONALE AANSTURING M.B.T. EENDUIDIGE COMMUNICATIE". De directeur nationale veiligheid was bij deze bijeenkomst aanwezig.
Ministerie van V&J	91	deelconclusie 38	H.3, p. 91, deelconclusie 38: deels onjuist: landelijke partijen zoals VWS en ELI hebben wel een sturende rol/formele bevoegdheid bij de communicatie over gezondheidseffecten en gewassen (ophokplichten/ oogstverboden). Daarnaast is de oorzaak (grote rol nationaal)-gevolg (onduidelijkheid) relatie die gelegd wordt betwistbaar: de onduidelijkheid kwam mi vooral voort uit het gebrek aan kennis over rol/bevoegdheden bij crisispartners op landelijk en regionaal niveau en het feit dat bevoegdheden op diverse plekken belegd waren. NCC heeft geprobeerd 'de kikkers in de kruiwagen te houden'.	Landelijke partijen hebben inderdaad formele bevoegdheden, maar geen sturende rol. Daarnaast is de Raad van mening dat in buitengewone omstandigheden elke betrokken partij onder gezag valt van het opperbevel, ongeacht de specifieke bevoegdheden.
Ministerie van V&J	94	1	H3 p.94, 1e alinea : deze constatering contrasteert nogal met het feit dat NCC op niveau coördinator AC communicatie elke dag telefonisch en schriftelijk heeft aangegeven dat volgens afspraak de regie bij MWB lag en dat het NCC een coördinerende en faciliterende rol had (en wat die rol inhield). Zie mailbijlage (ook eerder verstrekt aan OVV).	Ook al heeft het NCC de formele rolverdeling dagelijks bij het AC aangegeven; de werkelijkheid was zoals weergegeven in deze alinea.
Ministerie van V&J	94	3	H3. pag. 94: 5e alinea; 'het NCC en de ICCB zich bemoeid met.. het opstellen van kernboodschappen. Het NCC heeft op verzoek van de regio's en de departementen (in de ICCB) een coördinerende rol vervuld op het gebied van crisiscommunicatie (dus incl. kernboodschappen). Dus heeft niet de inhoud overgenomen. Bemoeien met is in deze zin dus te sterk neergezet.	Woordkeus. ' <i>Bemoeien met</i> ' is een betere duiding van wat er feitelijk gebeurde dan ' <i>een coördinerende rol vervullen</i> '.
Ministerie van V&J	94	6	H.3 p.94 laatste alinea: deze tekst suggereert dat coördinatie betekent dat je de regie hebt/dat je de inhoud bepaalt. Zie opmerking hierboven.	Het betreft geen feitelijke onjuistheid.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Ministerie van V&J	95	1	H.3 p.95 eerste alinea: idem opmerking hierboven. Aanvullend: de brief aan de veiligheidsregio's waar hier op wordt geduid, was een brief tbv de andere vregio's (niet ZHZ en MWB), om hen op de hoogte te houden. Deze illustreert de coördinerende rol van het NCC: informeren, signaleren, adviseren, maar niet opleggen, want geen bevoegdheden.	tekst spreekt over meerdere bestuurlijke brieven. Kern van het betoog van de Raad is dat de coördinerende rol van het NCC is verworden tot een sturende, mede doordat die rol door de regionale partijen als méér dan coördinerend is opgevat.
Ministerie van V&J	97	voorbeeld 2	H3. p 97, voorbeeld 2: ONJUIST. het NCC heeft niet zelf met pers en publiek gecommuniceerd, maar alleen middelen ter beschikking gesteld. De meeste teksten op www.crisis.nl zijn door de regio's zelf aangeleverd, een paar teksten zijn op advies van het NCC geplaatst, altijd pas NA autorisatie van hetzij de regio, hetzij het bevoegde departement (bv VWS over gezondheidsadvies).	De Raad wil met dit voorbeeld illustreren dat de burger vanuit de overheid verschillende berichten ontving over het effectgebied. Ook al zijn teksten van NCC door bevoegden geautoriseerd, dan nog kunnen zij onjuistheden bevatten.
Ministerie van V&J	100	deelconclusie 45	H3. p. 100, deelconclusie 45, zie opmerking hierboven (p.97, voorbeeld 2)	NCC was een van de communicerende partijen.
Ministerie van V&J	103	conclusie 2	H3, p. 103, conclusie 2, zie opmerking hierboven ((p.97, voorbeeld 2)	NCC was een van de communicerende partijen.
Opdrachtgever Chemie-Pack	55		Gesteld wordt dat de opdrachtgevers zich met enig regelmaat meldden bij Chemie-Pack om te zien hoe het bedrijf omging met de opgeslagen stoffen en eindproducten. In dit verband is ten aanzien van de grootste opdrachtgever van Chemie-Pack het volgende bepaald: "De bezoeken werden ook uitgevoerd door de grootste opdrachtgever van Chemie-Pack. Gebleken is dat door de opdrachtgever met name keek naar de opslag en het handelen van de stoffen en producten. Van enige verdieping zoals toetsing of het bij Chemie-Pack bekend was hoe men met de stoffen om moest gaan is niets gebleken." Uit het concept rapport blijkt niet wie de grootste opdrachtgever van Chemie-Pack is. Voor zover de Onderzoeksraad ons als de grootste opdrachtgever van Chemie-Pack aanmerkt, bestrijden wij bovenstaande gang van zaken. Ons bedrijf is wel degelijk nagegaan in hoeverre Chemie-Pack bekend was met (de omgang met) de stoffen. Niet alleen is dit in het veelvuldige contact, waaronder de werkbezoeken (verwezen wordt naar punt (iii) hiervoor), aan de orde geweest), maar Chemie-Pack had ook zelf de kennis in huis om de eigenschappen van en de omgang met 2EHN op basis van de MSDS 2EHN vast te stellen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat (een medewerker namens) Chemie-Pack in staat was om MSDS van andere producten van WRT te beoordelen. Daarbij gaf Chemie-Pack ook aan wanneer er veranderingen in de betreffende MSDS moesten worden aangebracht. Gelet hierop kan het niet zo zijn dat Chemie-Pack geen kennis zou hebben over hoe met de stoffen om te moeten gaan.	De audits die gehouden werden bij het bedrijf betroffen kwaliteitscontroles met betrekking tot de zuiverheid van de mengsels. De audits betroffen niet de wijze van omgang met de gevaaraspecten van de stoffen. De MSDS'en zijn overhandigd maar er is geen bijzondere aandacht gevraagd voor bijvoorbeeld omgang met 2-EHN.
Oud-burgemeester	39	3	"geen" of "een" oordeel?	geen oordeel is juist

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Oud-burgemeester	62	2	...een RBT...opereren... Opm.1 daarover bestond veel onduidelijkheid, die zelfs adviseur C.O.T. niet kon wegnemen Zie ook opm. 3	De wet kent aan zowel GBT als RBT bijzondere bevoegdheden toe die een snelle en doelmatige bestrijding van de ramp of crisis moeten faciliteren. De voorzitter oefent als opperbevelhebber gezag uit over allen die daarbij een rol vervullen. Het kan naar het oordeel van de Raad niet zo zijn dat op twee verschillende bestuurlijk niveaus volledige zeggenschap berust over de bestrijding van crisis of ramp. Dat wil zeggen dat bij bestuurlijke opschaling het opperbevel verplaatst van gemeente naar regio, en niet wordt gedupliceerd. Uiteraard kan de gemeente in zo'n situatie wel haar 'normale' gemeentelijke taken blijven uitvoeren.
Oud-burgemeester	65	2	Ik verwijs naar deze passage om de deelconclusie 48 op p. 102 te nuanceren. Het is en was onmogelijk foute info die het GBT nooit bereikte, te corrigeren.	Deelconclusie 48 uit het conceptrapport heeft betrekking op het uitblijven van correcties achteraf, na publicatie/uitzending van foutieve berichten door de media.
Oud-burgemeester	66	2	Mij hebben <u>geen, ook niet telefonisch,</u> verzoeken tot opschaling bereikt vanwege collegae. Dit blijkt ook uit het logboek van het GBT-Moerdijk. Wel heb ikzelf informele telefoongesprekken gevoerd met de noordelijke buurgemeenten als vooraankondiging. Evt. gesprekken met (vice)voorzitter VR waren informatief. Opm.2 de opschaling is strikt verlopen volgens de adviezen van het GBT, m.n. de commandant Brandweer, zie datzelfde logboek. Opm.3 volgens mij komt het gegeven "nieuwe wet op de VR's" met nieuwe onbekende procedures te weinig uit de verf.	(opm. 1) Er is inderdaad door niemand een verzoek aan de burgemeester van Moerdijk gericht om op te schalen. Dit staat ook niet in het rapport. Wel is er telefonisch met de burgemeester over opschaling gesproken. Uiteindelijk leidde een telefoongesprek met de plaatsvervangend voorzitter van de veiligheidsregio tot opschaling naar GRIP4. (opm. 2) Advies van de brandweer is in rapport genoemd. (opm. 3) Onbekendheid met de nieuwe wet veiligheidsregio's is impliciet genoemd in deelconclusie 45 uit het conceptrapport, maar valt overigens buiten het kader van het onderzoek. In het definitieve rapport is een eindconclusie (9) over de wet veiligheidsregio's opgenomen.
RIVM	69	2	"...meetploeg van de MOD feitelijk kon meten, was het donker en was de te meten rook dus moeilijk zichtbaar". Dit is een correcte constatering, maar de analyse op pagina 87 is een bijzondere, zie de opmerking die onder dit paginanummer gemaakt wordt.	Het betreft hier geen feitelijke onjuistheid.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (MWB)	42	2	Onduidelijk: "De reden hiervoor was dat Chemie Pack niet wilde investeren in deze installatie indien men alsnog verplicht zou worden tot het hebben van een bedrijfsbrandweer". Verzoek: Het verzoek is deze passage inhoudelijk te onderbouwen, op grond van de bij het bevoegde gezag ingediende stukken. Van de zijde van het bevoegd gezag (gemeente Moerdijk) is ons meegedeeld dat er geen stukken zijn ingediend.	De bron van deze bevinding is niet de Gemeente Moerdijk. De bronnen zijn het bedrijf Chemie-Pack en een adviseur van een bedrijf.
Veiligheidsregio MWB	45	4	Onduidelijk: "Uit onderzoek is gebleken dat het veiligheidsrapport uitging van de gewenste situatie. Vraag: Wat wordt door de Raad verstaan onder gewenste situatie? Chemie Pack voert in het veiligheidsrapport zelf de term 'gewenste voorzieningen' op; het standpunt van de brandweer MWB is steeds geweest dat het gaat om een noodzakelijke repressieve voorziening om een incident met brandbare vloeistoffen te kunnen beheersen en/of bestrijden.	In het veiligheidsrapport wordt niet de actuele stand van zaken gegeven maar de door Chemie-Pack gewenste situatie. Dit houdt in dat het semi-stationaire schuimblussysteem onder de overkapping wel beschreven stond in het veiligheidsrapport als veiligheidsvoorziening maar dat deze niet was aangelegd.
Veiligheidsregio MWB	56	6	Onduidelijk. Gewenste aanvulling: Het bedrijfsbrandweerrapport was in 2008 ingediend als onderdeel van het veiligheidsrapport van Chemie Pack. Vanaf september 2010 liep bij Chemie Pack een aanwijstraject bedrijfsbrandweer (artikel 31 wet veiligheidsregio's). Dit aanwijstraject moest resulteren in een geactualiseerd bedrijfsbrandweerrapport dat door Chemie Pack op 1 februari 2011 moest zijn ingediend.	Het gaat in deze alinea om de rol van de adviseurs bij het opstellen van het bedrijfsbrandweerrapport uit te lichten.
Veiligheidsregio MWB	66	2	Onjuist: De directeur NCC heeft geen druk uitgeoefend om op te schalen naar GRIP 4. Directeur NCC heeft de mogelijkheid nadrukkelijk onder de aandacht gebracht, in relatie tot de in de tijd gezien eerder opgeschaalde situatie in ZHZ.	Het feit is dat de directeur NCC naar de regio belde om te spreken over opschaling. Dat telefoontje kan niet anders bedoeld zijn dan om de lokale besluitvorming te beïnvloeden. Dit heet in gewoon Nederlands 'druk uitoefenen'.
Veiligheidsregio MWB	67	4	Onduidelijk is wat wordt bedoeld met: "Het opschorten van de directe blusactiviteiten...".	Betekenis volgt uit voorafgaande zin.
Veiligheidsregio MWB	68	3	De zin "Het vinden van contact verliep aanvankelijk niet gemakkelijk" graag onderbouwen. Volgens MWB zijn alle contacten die via de GMK zijn gelegd (zoals het hoort) tijdig en adequaat verlopen.	Dit is juist. Die informatie is opgenomen in de volgende zin.
Veiligheidsregio MWB	69	3	De zin "het is niet duidelijk of op dat moment een andere deskundige van de veiligheidsregio deze meetresultaten wel geïnterpreteerd heeft" roept vragen op. In het ROT zijn de gemelde meetresultaten door de AGS en/of GAGS steeds van een advies voorzien.	In de log ROT is hiervan niets terug te vinden. In gespreksverslagen evenmin.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio MWB	72	1	De zin "... en ook niet over de afstemming op het gebied van communicatie met de landelijke partijen of de regio ZHZ" is feitelijk onjuist. De voorzitters van beide RBT's hebben diverse malen met elkaar getelefoneerd, de beide directeuren van de VR's zelfs veelvuldig. In die contacten is expliciet gesproken over de afstemming in de communicatie.	De aangehaalde zin heeft betrekking op de RBT-vergadering, niet op telefoongesprekken van voorzitters en directeuren.
Veiligheidsregio MWB	73	8	De woorden "de bedreigde regio's" gaarne vervangen door de betreffende regio's. De zin: "zij verzochten de regio's geen eigen persberichten uit te brengen" is niet juist. Juist is het tweede deel van die zin, te weten: NCC verzocht de regio's ZHZ en MWB gezamenlijk met het NCC op te trekken in de externe communicatie.	Door het NCC is nagegaan welke regio's door neerslag uit de wolk werden bedreigd. De duiding 'bedreigde regio's' is dus op zijn plaats. Het verzoek om niet op eigen gelegenheid berichten uit te brengen is wel gedaan.
Veiligheidsregio MWB	75	5	De beschrijving van de tijdlijn op 7 januari 2011 is niet (geheel) juist. Op 7 januari 2011 hebben de dijkgraaf en de burgemeester van Moerdijk des ochtends telefonisch afgesproken dat de meetgegevens van het Waterschap met betrekking tot het verontreinigde (sloot/blus)water zouden worden voorzien van een helder persbericht met een handelings- en actieperspectief voor burgers. Des middags rond 16.00 uur heeft het Waterschap zelfstandig en onder embargo de meetgegevens aan de NOS verstrekt, zonder persbericht (dat op dat moment nog niet gereed was dan wel waarover nog geen overeenstemming bestond tussen gemeente en waterschap). De NOS heeft de meetgegevens rond 17.00 uur bekend gemaakt, inclusief vermelding op teletekst. De publicatie van de meetgegevens zorgde voor veel maatschappelijke onrust. De plv. voorzitter van de Veiligheidsregio MWB heeft op basis daarvan en na telefonisch overleg tussen de directeur NCC en directeur Veiligheidsregio MWB besloten (weer) op te schalen naar GRIP 4.	Het tijdstip in de eerste regel (08.30 uur) is inderdaad niet juist. Dit moet zijn 17.00 uur. Het overleg tussen dijkgraaf en burgemeester is niet in de stukken terug te vinden, noch in de gespreksverslagen met de burgemeester, noch in de log van Brabantse Delta. De burgemeester heeft wel telefonisch om afgifte van de gegevens gevraagd. Deze zijn om 15.50 uur vertrekt aan het COPI en om 16.00 uur aan het ROT. Laatste twee zinnen van respondent opgenomen (i.p.v zin die eindigt met voetnoot).
Veiligheidsregio MWB	87	3	In de tekst is opgenomen dat de teamleider van het BOT-mi geprobeerd heeft contact te leggen met de Veiligheidsregio MWB. De vraag is met wie, op welk niveau, via welk medium en wanneer contact is gelegd met MWB. Tekst graag afstemmen op verifieerbare feiten.	Deze paragraaf betreft een analyse van de Raad. Het is voor de analyse niet van belang wie exact wanneer met iemand contact had. Deze feiten zijn te vinden in paragraaf 3.2. Hier staat beschreven dat contact gezocht werd met de GAGS, AGS en de meldkamer.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio MWB	88	3	De eerste regel van de 3e alinea is niet in overeenstemming met de feiten. De beide veiligheidsregio's hebben zich meer dan ingespannen voor aansturing en verklaring/toelichting op de adviezen, inclusief de externe communicatie. De conclusie van de Raad verdraagt zich niet met de feiten, zoals vastgelegd in onder meer de verslagen van de vergaderingen van het RBT MWB.	Beide veiligheidsregio's richtten zich op het NCC of de directeur NV met het verzoek het BOT-mi/RIVM aan te sturen c.q. tot spoed te manen, in plaats van die aansturing zelf ter hand te nemen.
Veiligheidsregio MWB	88	4	Eerste regel: het –laatste- woord 'verwachtten' dient vervangen te worden door 'dan was afgesproken'.	Er waren geen afspraken tussen BOT-mi en regio's.
Veiligheidsregio MWB	89	2	Waarop de Raad de tekst in alinea 2 baseert is onduidelijk. De tekst is feitelijk ook onjuist. In iedere vergadering van het RBT vanaf 8 januari 2011 is systematisch aandacht gegeven aan de maatschappelijke context, gevoelens en percepties van burgers. Op basis van een deugdelijke, dagelijkse analyse van het crisiscommunicatieteam. In opdracht van het RBT zijn alle communicatie instrumenten ingezet voor actuele informatievoorziening.	De Raad heeft zowel in de RBT-verslagen als in de andere documenten of interviews niets kunnen vinden over de systematische aandacht aan de maatschappelijke context, gevoelens en percepties van burgers.
Veiligheidsregio MWB	90	2	Op grond van welke feiten de Raad de conclusies trekt is onduidelijk, de feiten die daaraan ten grondslag liggen ontbreken. De GAGS heeft steeds geadviseerd aan het ROT en het ROT aan het RBT. Naast de formele advisering is er ook sprake geweest van frequente informele contacten waaronder die tussen GAGS en communicatiedeskundigen.	De lijn GAGS-ROT-RBT is op p.90 genoemd (derde regel van onderen).
Veiligheidsregio MWB	91	-	De Raad merkt in verschillende bewoordingen een aantal keren op dat de rol van het NCC voor de veiligheidsregio('s) onduidelijk is (geweest). Voor MWB is daarvan geen of nauwelijks sprake. Voor MWB is de rol van het NCC helder geweest, te weten: adviseren, ondersteunen, faciliteren, betrokkenheid, bemiddeling.	In de perceptie van MWB werd BOT-mi door NCC gestuurd - wat feitelijk ook zo was.
Veiligheidsregio MWB	91	Deelconclusie 37	Gezien de hierboven gemaakte opmerkingen en kanttekeningen over BOT-mi dient deelconclusie 37 aangepast te worden.	Nergens blijkt dat MWB gezag over het BOT-mi uitoefende.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio MWB	92	2	De zin ... "zij konden echter geen toegang krijgen tot de benodigde informatie, omdat de vertegenwoordigers uit de verschillende kolommen niet aanwezig waren" bevreemdt. Deze zin geeft blijk van gebrek aan kennis bij de Raad hoe de operationele structuur formeel en materieel werkt. Communicatieadviseurs krijgen informatie uit het ROT en niet vanuit of door de hulpdiensten in het GBT. Het gebrek aan de bereikbaarheid van het gemeentelijke actiecentrum voor het ROT (wegens overbelasting van de telefoonlijnen bij actiecentrum) was de oorzaak van een tekort aan informatie, niet het al of niet bestaan van een GBT of de aanwezigheid van kolommen in het GBT. Overigens functioneerde reeds vanaf 15.00 uur onder leiding van de burgemeester van Moerdijk een kern beleidsteam (vanaf circa 16.30 uur formeel een GBT) waarin de diverse kolommen opgenomen waren.	Raad betwijfelt of ROT in dit geval gewerkt heeft als leverancier van informatie aan de gemeente. De slechte telefonische bereikbaarheid van de gemeente heeft wel een rol gespeeld. Tekst conform aangepast.
Veiligheidsregio MWB	93	2	De conclusie dat het opmerkelijk is dat het actiecentrum communicatie fysiek gehuisvest bleef in het gemeentehuis van Moerdijk is voor rekening van de Raad. De media zijn na het instellen van het RBT rond 19.30 uur geweest op de betekenis daarvan. De media gaven er echter zelf de voorkeur aan in het gemeentehuis van Moerdijk aanwezig te blijven, ergo de media zijn niet ingegaan op de suggestie zich te verplaatsen naar Tilburg alwaar het RBT gevestigd was. Voorts wordt opgemerkt dat vanaf omstreeks 22.30 uur het RBT de feitelijke leiding heeft gehad over de communicatie, zowel richting ZHZ als de media. Dit had te maken met het feit dat de directeur veiligheidsregio vanaf dat moment trait d'union is geweest tussen RBT en GBT.	Tussen voorzitter van de veiligheidsregio en burgemeester van Moerdijk is <i>afgesproken</i> dat voorlichting bij de gemeente zou blijven en dat de regio daarvoor de benodigde informatie zou aanleveren. De regisserende functie van het RBT, later op de avond, is juist maar die wordt ook niet ontkend in het rapport.
Veiligheidsregio MWB	96	5	De zin "Door de late opschaling werd het gemeentelijk actiecentrum communicatie in Moerdijk verantwoordelijk voor het 'vullen' van crisis.nl" is feitelijk onjuist en suggereert een causaal verband dat niet bestaat.	Punt onduidelijk. Als eerder was opgeschaald, had regio het beheer van crisis.nl eerder kunnen overnemen.
Veiligheidsregio MWB	97	1	De conclusie van de Raad in alinea 1 op pagina 97 is niet gestoeld op feiten dan wel wordt niet of onvoldoende onderbouwd. Voor derden zijn de conclusies derhalve niet te verifiëren. De Raad haalt in de voorbeelden op pagina 97 de voorlichting en informatievoorziening vanuit/door de overheid/overheden en de (vertaling daarvan door de) onafhankelijke media door elkaar, hetgeen een zuivere beoordeling van het overheidsoptreden onvoldoende recht doet.	De vier voorbeelden onderbouwen en illustreren het gestelde bovenaan de pagina.
Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (ZHZ)	67	1	Overigens heeft de VRZHZ op 7 januari formeel een project nafase ingesteld, bestuurlijk bekrachtigd. Het ROT is op 7 januari ook nog in een kernsamenstelling bij elkaar geweest. Het crisismanagement is dus doordacht doorgezet.	Nafaseteam wordt op p.76 genoemd. Is hier niet relevant; deze paragraaf gaat uitsluitend over 5 januari.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	68	6	<p>De meetplanleider VRZHZ heeft, geheel volgens de procedure zoals opgenomen in de vigerende samenwerkingsovereenkomst tussen BOT-mi en VRZHZ, onmiddellijk contact gemaakt met het Operationeel Meldpunt VROM. De meetplanleider heeft vervolgens om onmiddellijke inzet van de MOD in de regio ZHZ verzocht, evident vanwege het effectgebied. Vervolgens is de meetplanleider verteld dat de MOD elders (MWB) zou worden ingezet. Daarop heeft de meetplanleider VRZHZ, gezien het grote belang van MOD-metingen in het effectgebied, meteen verzocht om dan vanuit de regio MWB MOD-meetcapaciteit te laten afsplitsen, ten gunste van een inzet in ZHZ. Daaraan is door het BOT-mi ook geen gehoor gegeven, in weerwil van het feit dat het protocol door VRZHZ netjes was gevolgd, er een evidente meetvraag in het effectgebied aan de orde was en de meetplanleider het belang van deze meting, ook in het perspectief van een invallende avond, had benadrukt. Feit is dus dat de VRZHZ tot twee maal toe, snel en duidelijk heeft verzocht om inzet in zijn gebied en bovendien heeft getracht mee te denken door een afsplitsingsvoorstel te doen, opdat het verzoek van de VRZHZ geen meetconflict ten opzichte van de regio MWB zou inhouden. De VRZHZ heeft echter professioneel, protocollair juist en collegiaal gehandeld.</p> <p>Het is onduidelijk waarom feitelijke informatie niet in het rapport is vermeld, te weten dat de meetplanleider VRZHZ tussen 15.30 en 16.00 contact heeft gehad met het BOT-mi, terwijl de eerste wagen van het BOT-mi 15.52 richting Moerdijk vertrok. Dit impliceert immers dat het BOT-mi/de MOD nog in staat was afwegingen te maken ter zake van de prioritering van zijn inzet. De analyse kan dan worden aangevuld op de vraag waarom het BOT-mi/de MOD persisteerde in weerwil van een evident effectgebied. Dit is temeer relevant daar de vigerende samenwerkingsovereenkomst tussen ZHZ en het BOT-mi regiogrensoverstijgende incidenten specifiek benoemt:</p> <p>"Wanneer een regio wordt geconfronteerd met een incident dat effecten heeft in een aangrenzende regio of land, wordt deze aangrenzende locatie van informatie, risicobeoordelingen en advies voorzien volgens de bestaande structuur. Zodra het incident/effectgebied de regio overstijgt, zal BOT-mi ook de regio's die door het effectgebied worden geraakt gevraagd en ongevraagd adviseren conform het protocol met de effectregio. Dit conform haar wettelijke verplichting vanuit het Besluit BOT-mi. Beide regio's worden geïnformeerd over het contact tussen hen en het BOT-mi."</p> <p>Het spreekt voor zich dat wij deze passage ook in algemene zin van belang achten voor de analyse van de Raad over de relatief late inzet van de MOD in het effectgebied, alsook voor het eigenstandig besluit van de teamleider BOT-mi om geen formele opdracht van de regio af te wachten (op instigatie van de DCMR).</p>	<p>Uit de tekst blijkt volgens de Raad voldoende duidelijk dat de regio ZHZ om extra meetcapaciteit heeft verzocht. Het is niet relevant in de tijdlijn van gebeurtenissen om toe te voegen dat dit geheel volgens de procedure ging. Het verzoek van extra capaciteit is niet bekend bij de MOD. De Raad heeft daarom deze beide reacties opgenomen in de tekst.</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	72	7	Het onderzoek plaatst de term 'spoedig' tussen aanhalingstekens en vestigt daardoor de aandacht op deze term, refererend aan een persverklaring van kort voor 18.00 uur. Enkele regels later meldt het onderzoek dat het informatienummer om 19.10 bereikbaar was. Zodoende zou men daaruit kunnen afleiden dat de Raad wil zeggen dat het inwerking stellen van het informatienummer naar zijn mening te lang heeft geduurd. 70 minuten is inderdaad relatief lang, maar de woordvoerder ging er niet vanuit dat er iets mis zou gaan. Overigens had VRZHZ formeel pas over een en ander mogen communiceren na inwerkingstelling. Overigens is naderhand ook een eigen informatienummer door de VRZHZ opengesteld. Dat heeft gedurende zeer lange tijd 24 uur per dag gefunctioneerd. Het betekent nogal wat als de VRZHZ een dergelijke bijzondere (extra) voorziening voor de burger treft. Om dat te kunnen doen en volhouden moest het instrument goed ingeregeld zijn wat betreft voortzettingsvermogen en mankracht. Het in werking stellen kostte de VRZHZ enige tijd, maar leidde wel tot een zeer bijzondere en langdurig werkende voorziening voor informatieverstrekking en vraagbeantwoording naar de burger, door burgers veel benut en gewaardeerd! Met dit instrument kreeg de VRZHZ ook een goed beeld van wat er onder de burgers leefde. Er waren immers vele persoonlijke gesprekken. De VRZHZ heeft er dus actief werk van gemaakt om in contact te treden met de burgers, gesprekken aan te gaan en uit te vinden wat de burger ervoer en voelde.	Dit is een feitelijk overzicht zonder oordeel, op pagina 96 wordt de inzet van informatienummer en crisis.nl geanalyseerd. Het feit dat de veiligheidsregio ZHZ later een eigen nummer opende doet hier niet ter zake. Het is zelfs de vraag of dit de eenduidige communicatie ten goede komt en of het voor de burger duidelijker wordt wie ze moeten benaderen: crisis.nl of via de regio Zuid-Holland Zuid zelf. In het definitieve rapport maken we nu melding van het door ZHZ op 7 januari geopende e-mailadres en informatienummer voor het te woord staan van burgers.
Veiligheidsregio ZHZ	73	1	De VRZHZ werd niet overvallen door de persconferentie zelf, maar door het feit dat de burgemeester van Moerdijk op enig moment die avond publiekelijk uitspraken deed over het effectgebied, en daarenboven handelingsperspectieven gaf voor de burgers in het effectgebied. Hij las immers de kernboodschap (p. 74, noot 81) van het NCC letterlijk voor. Deze boodschap was bovendien onjuist. De VRZHZ heeft bij het bekend worden van deze kernboodschap gedurende de hele avond alles in het werk gesteld om de verkeerde tekst in de kernboodschap te corrigeren en daarmee de verwarring rond het gebied weg te nemen. Het betrof immers in de kernboodschap een veel groter gebied van ZHZ dan waarvoor de waarschuwing feitelijk gold. Feitelijk was de burgemeester van Moerdijk niets te verwijten (en dat heeft VRZHZ dan ook nooit gedaan). Hij deed wat hij dacht dat hij moest doen om de burgers te beschermen, gegeven een kernboodschap van de Rijksoverheid.	Uit het onderzoek van de Raad is niet gebleken dat de verklaring van de burgemeester van Moerdijk een kernboodschap betrof. De eerste kernboodschap van het NCC is op papier omstreeks 22.30 uur verspreid.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	73	6	De term 'aangedrongen' klinkt als een standje maar geeft ook aan dat de ICCB een mening had over de communicatie van de beide veiligheidsregio's, doch voor zichzelf daarin kennelijk geen rol zag. Wederom roept dit de vraag op of binnen de ICCB een afweging is gemaakt inzake de rol van de nationale overheid ten gunste van eenduidige communicatie, nu juist tegen de achtergrond van de ingewikkelde communicatieopgave en gegeven het feit dat er meerdere veiligheidsregio's bij het incident waren betrokken en de rook zeer duidelijk over een groter gebied trok dan alleen het gebied van de beide veiligheidsregio's. Het is onduidelijk waarom de Raad deze analyse achterwege laat, temeer daar de Raad in de volgende alinea meldt dat er in de optiek van de ICCB meer partijen waren betrokken. De tegenanalyse is immers dat de ICCB kennelijk had besloten het Nationaal Voorlichtingscentrum (NVC) niet te activeren (waarbij opgemerkt dat activering van het NVC protocollair niet alleen maar kan plaatsvinden indien geconstateerd is dat er sprake is van een nationale crisis). Het enkele aandringen van de ICCB bij betrokken partijen om de berichtgeving op elkaar af te stemmen en het (besluit tot het?) niet activeren van het NVC komt dan, tegen een zo complexe achtergrond, op zijn minst over als 'rijp voor nadere analyse'. Het betekent immers nogal wat dat het NVC bij een evidente landelijke informatiebehoefte en een roep om eenduidigheid tegen de achtergrond van meerpartijencommunicatie (waarvan de Raad verslag doet) niet geactiveerd is (ook niet in de post-actieve fase tot begin februari).	Op p.67 onder kop landelijk en in analyse op p 98 onder kop 'betrokkenheid Rijksoverheid' wordt in het conceptrapport ingegaan op de besluitvorming om de crisisbeheersing inclusief de communicatie aan de regio's over te laten.
Veiligheidsregio ZHZ	73	8	Het verzoek om geen eigen persberichten uit te brengen is, naar wij aannemen een interpretatie van de Raad. Een dergelijk verzoek verhoudt zich in strikte zin immers niet met de wettelijke taak en bevoegdheid van de burgemeester, dan wel de voorzitter van de veiligheidsregio. Wij gaan ervan uit dat bedoeld wordt dat persberichten dienden te worden afgestemd, wat met uitzondering van de persconferentie van de burgemeester van Moerdijk ook steeds is gebeurd, zelfs tot het einde van de maand januari. De VRZHZ zou hebben geageerd indien het verzoek zou zijn geweest daadwerkelijk geen eigen persberichten uit te brengen.	De Raad heeft voldoende onderbouwing om vast te stellen dat het verzoek om niet op eigen gelegenheid berichten uit te brengen wel is gedaan.
Veiligheidsregio ZHZ	74	3	Waarmee feitelijk aangegeven dat het Ministerie van V&J op dat moment een regierol nam.	In rapport staat elders opgenomen dat landelijke partijen van faciliterende naar sturende handelingen gingen.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	74	4	<p>De figuur is onvolledig en verwarrend. Het ontbreekt aan een legenda en het is onduidelijk welke activiteit bij welke veiligheidsregio moet worden begrepen. Ook staan er feitelijke onjuistheden in. Zo wordt aangegeven dat de voorlichter van de VRZHZ heeft gesproken op de rampenzender RR; dat is niet het geval. Waarschijnlijk bedoelt de Raad RTV Rijnmond. Ook wordt de suggestie gewekt dat de voorlichter VRZHZ eenmaal heeft gesproken. Dat is eveneens feitelijk onjuist; er zijn gedurende de avond juist meerdere verklaringen afgegeven. Voorts wordt de suggestie gewekt dat de sirenes vrij laat (en slechts eenmaal) zijn afgegaan, gegeven het tijdstip van alarmering van de brandweer. Dat is een verkeerde voorstelling van zaken; de sirenes zijn zeer snel nadat de VRZHZ door MWB op de hoogte werd gesteld van de ontwikkeling van de brand in werking gesteld (en meerdere malen). De figuur laat niet zien dat er nog veel meer BOT-mi rapporten waren. Mogelijk was dat voor de burger niet belangrijk, maar voor de VRZHZ (en MWB) wel degelijk. In de figuur ontbreekt de 'knock down', alsook de door VRZHZ (en MWB) daartoe getroffen extra veiligheids- en voorlichtingsmaatregelen. Ook ontbreekt het gezondheidsonderzoek alsmede het spoeddebat en de overleggen tussen voorzitters veiligheidsregio en de bewindslieden op het departement. Door deze onvolledigheid en simplificering wordt de suggestie gewekt dat het crisismanagement slechts werd bepaald door wat in de figuur is aangegeven. De werkelijkheid was echter veel omvattender en complexer. Het is onduidelijk waarom wordt gekozen voor deze simpele en onvolledige schets van de werkelijkheid, in weerwil van de feiten. Het past juist in het belang van het onderzoek veel meer, aan te geven in welke complexe situatie het crisismanagement in de acute, post-acute en nafase moest worden gevoerd. De Raad beschikt overigens over het PWC feitenonderzoek waarin tijdlijnen en gebeurtenissen zijn opgenomen.</p>	De figuur geeft een overzicht van de meest relevante gebeurtenissen.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	75	1	<p>Het is onduidelijk waarom het onderzoek niet benadrukt dat er een gezamenlijke(!) persconferentie plaatsvond. Een dergelijke samenwerking, die veel afstemming en gezamenlijke voorbereiding vraagt (maar geenszins mag afdoen aan de individuele wettelijke plicht tot het informeren van de bevolking van/door de voorzitters en de burgemeester), is immers tamelijk uniek te noemen. In de optiek van zorgvuldige, afgestemde en eenduidige communicatie naar de burger mag daarom worden vastgesteld dat de twee voorzitters en de burgemeester er alles aan hebben gedaan om de burger adequaat en gecoördineerd van informatie te voorzien. Een dergelijke notie, die bijdraagt aan de beantwoording aan de onderzoeksvragen van het onderzoek, bespreekt de Raad echter niet. Overigens zou zo'n notie worden afgezwakt door de opmerking dat de inwoners van Cromstrijen niet tot het effectgebied behoorden maar wel dezelfde bewonersbrief ontvingen. Het is onjuist te vermelden dat deze inwoners niet tot het effectgebied behoorden. Feit is dat deze inwoners wel in het benedenwindse gebied woonden, binnen de 10 kilometergrens. Weliswaar was in Cromstrijen geen sirene afgegaan en was artikel 39 Wvr voor deze gemeente niet in werking, maar dat wil niet zeggen dat de bevolking niet behoefde te worden geïnformeerd. Als er op aangegeven van de gemeente/burgemeester van Cromstrijen wel een brief wordt verspreid (zoals gebeurd), is dat een besluit van de gemeente/burgemeester. Het onderzoek zou zich hooguit kunnen afvragen of deze brief verwarring heeft gezaaid, maar dan dient een eventuele overeenkomstige conclusie wel te worden onderbouwd. Zoals nu vermeld is de passage suggestief en wordt de indruk gewekt dat het niet informeren van een deel van het benedenwinds gebied de voorkeur heeft/had boven het wel informeren. In dat verband mag niet worden vergeten dat de burgemeester van Cromstrijen gedurende de GRIP 4-situatie voortdurend als waarnemer in het RBT is geweest. Het is ook om die reden plausibel dat de brief aan de bewoners van Cromstrijen werd verzonden.</p>	<p>Gezamenlijke persconferenties worden nu benoemd in inleiding nafase op p.77 'Tevens hielden de gemeente Moerdijk en de regio's Midden- en West-Brabant en Zuid-Holland Zuid gezamenlijke persconferenties om zodoende zorg te dragen voor eenduidige informatieverstrekking aan de bevolking.' Het was niet de bedoeling om de brief in Cromstrijen te versturen. Dit is wel gebeurd omdat de voorzitter van de veiligheidsregio dit meldde in de persconferentie. Voor de burgers die de brief ontvingen werkte dat verwarrend: behoorden zij wel/niet tot effectgebied?</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	77	2	<p>Hier wordt de indruk gewekt dat de veiligheidsregio's in de avond van 10 januari beschikten over voorlopige conclusies waarmee zij de persconferentie al hadden kunnen voorbereiden. Dat was niet het geval. Feit is dat het betreffende BOT-mi rapport al op zaterdag 8 januari in het vooruitzicht was gesteld, te ontvangen op zondag 9 januari. Dat is ook de reden dat de VRZHZ op zondag feitelijk 9 januari een breed en volledig analyse- en communicatieteam op de locatie van het regionaal crisiscentrum bijeen had om dit BOT-mi advies te kunnen interpreteren en hanteren. Pas met een mail van de teamleider BOT-mi om 17.25 op de zondagavond werd duidelijk dat het BOT-mi advies niet zou komen (de teamleider ziet af van toezending en hij belooft een 'compleet' advies dat de volgende dag in de loop van de dag (10 januari) zou verschijnen), waarna het team huiswaarts is gezonden. De nationale inspanningen moeten dan ook in dat licht worden beschouwd; het NCC was op de hoogte van het feit dat de beloofde informatie die zondag niet was gearriveerd. Overigens laat het onderzoek na te melden dat de VRZHZ op maandag 10 januari deelnam aan het RBT van MWB (algemeen directeur en directeur GHOR/GGD, vergezeld van hun communicatieadviseur die ter plaatse direct afstemde met de communicatieadviseurs van MWB). Dat is temeer relevant, omdat daaruit enerzijds blijkt dat er sprake was van indringende interregionale afstemming en anderzijds blijkt dat samen werd begonnen met de voorbereiding van de tweede gezamenlijke persconferentie, met als basis het bewuste BOT-mi rapport (dat volgens belofte teamleider BOT-mi op de 10-de zou verschijnen). Op 10 januari komt er vervolgens een mail van het NCC waarin wordt aangegeven dat het definitieve advies de volgende dag (11 januari) na 8 uur zou arriveren. Daarbij wordt ook aangegeven dat de afspraak is dat er altijd 4 uur zal zitten tussen de ontvangst van dat advies en de persconferentie. Daarbij wordt tevens aangegeven dat volgens het RIVM het advies uiterlijk 11.30 zal komen, zodat de persconferentie op zijn laatst om 15.30 kan zijn. In deze RBT-vergadering was ook een vertegenwoordiger van VWS (het RIVM) aanwezig, als vertegenwoordiger van de Rijksoverheid, met wie de afspraak werd gemaakt dat het BOT-mi rapport er uiterlijk dinsdag de 11-de om 12.00 uur zou zijn, op tijd voor de geplande persconferentie van 17.30 uur (voor de zekerheid al twee later gepland dat 15.30 uur).</p>	<p>In het definitieve rapport is opgenomen dat de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid deelnam aan RBT MWB en dat voorlopige conclusies RIVM in nafaseteam besproken zijn op 10 januari.</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	77	4	<p>Wat betreft de tweede gezamenlijke persconferentie gelden de overwegingen van gezamenlijkheid zoals aangegeven bij de eerste. Hier geldt echter ter aanvulling dat het ditmaal een gezamenlijke persconferentie betrof waarin meetgegevens bekend werden gemaakt en handelingsperspectieven werden gegeven. De notie van samenwerking is in dat verband des te meer relevant te noemen, juist omdat het erom ging de burgers eenduidig en gecoördineerd te informeren. Aankondiging persconferentie:</p> <p>“De voorzitters van de Veiligheidsregio's Midden-en West-Brabant, burgemeester Van der Velden, en Zuid-Holland-Zuid, burgemeester Brok, hechten zeer aan zorgvuldige, volledige en gedetailleerde communicatie over de resultaten van het RIVM onderzoek naar de gevolgen voor de volksgezondheid van de grote brand bij Chemie-Pack Moerdijk vorige week woensdag. Zij zien zich daarin gesteund door de ministers Opstelten en Schippers die vandaag een kort werkbezoek brachten aan Moerdijk. Nu het RIVM de uitslagen van hun onderzoek vandaag nog niet volledig en in detail in een definitief advies kon samenvatten en aan de beide Veiligheidsregio's kon toezenden, kiezen de burgemeesters Van der Velden en Brok ervoor om niet voor morgen in het openbaar de uitslagen toe te lichten en mogelijke maatregelen bekend te maken die met de uitslagen samenhangen.</p> <p>Het RIVM heeft de toezegging gedaan om morgen, dinsdag 11 januari, het advies aan de regio's uit te brengen. Na bestudering van de resultaten en het advies zullen de voorzitters van de Veiligheidsregio's dat advies en de mogelijke maatregelen toelichten tijdens een persconferentie om 17.30 uur in het Stadskantoor te Breda, Claudius Prinsenlaan 10. Breda/Dordrecht 10 januari 2011.”.</p> <p>Het Ministerie van V&J is overigens gevraagd deel te nemen aan deze persconferentie, maar heeft daarvan afgezien. Met de directeur nationale veiligheid is nog in de middag van 11 januari contact geweest en is op hoofdlijnen de communicatieboodschap van de VRZHZ (en MWB) afgestemd. Tevens is na wederzijdse afstemming in de VRZHZ-persboodschap opgenomen dat de samenwerking met het departement goed verliep, wat het geval was. Het is feitelijk onjuist dat de loco-burgemeester van Moerdijk deel uitmaakte van de persconferentie. Ook laat het onderzoek na te vermelden dat de vertegenwoordiger van VWS (het RIVM), dezelfde persoon die de dag ervoor ook al had deelgenomen aan de vergadering van het RBT MWB, wél deelnam aan de persconferentie. Dat is een relevant gegeven; het RIVM, dus de Rijksoverheid, participeerde! De RIVM-vertegenwoordiger heeft zich echter alleen bezig gehouden met gezondheidskundige vraagstukken en wilde tijdens de persconferentie niet ingaan op metingen in relatie tot adviezen over gras en gewas. Feit was echter dat met het RIVM was afgestemd dat betrokkene dat wel zou doen. Omdat hij onverwacht tijdens de persconferentie een andere koers aanhield is ter plaatse (tijdens de persconferentie) de GAGS van MWB verzocht aan te schuiven, opdat alsnog op dit soort vragen van de pers kon</p>	Gezamenlijke persconferenties gemeld in inleidende paragraaf nafase. Geen onderbouwing aangetroffen voor uitnodiging aan het Ministerie van V&J om deel te nemen aan persconferentie.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
			<p>worden ingegaan. Overigens was er voorafgaande aan de persconferentie wederom een RBT MWB, waaraan de VRZHZ (zelfde functionarissen en eveneens directe afstemming tussen de communicatiefunctionarissen) eveneens (die dag 2 maal) heeft deelgenomen. Ook in dit RBT was de betreffende vertegenwoordiger van VWS (het RIVM) aanwezig. Het betreffende BOT-mi rapport (dat al op 8 januari was aangekondigd voor 9 januari, later voor 10 januari en ten slotte voor 11 januari) verscheen uiteindelijk pas vlak voor de persconferentie. Het was onvolledig vanwege de ontbrekende bijlagen. In de persconferentie zijn de voorzitters niet afgeweken van de tekst zoals in het BOT-mi-rapport opgenomen en is niets achtergehouden (ook is gemeld wat nog niet bekend was en wat nog meer onderzoekstijd vergde). Het is relevant te melden dat de ontvangende regio's niet zijn geweest op het feit dat bij het rapport een zeer omvangrijke bijlage hoorde (waarin de onverklaarbare loodwaarde), noch dat deze later zou arriveren. Dit is temeer relevant, daar het BOT-mi, het RIVM en V&J al lang op de hoogte waren van het feit dat de persconferentie zou plaatsvinden (zie ook hiervoor) en dat was afgesproken dat het BOT-mi rapport daarvoor gebruikt zou worden. De beide voorzitters van de veiligheidsregio's zijn nooit geïnformeerd over het bestaan van deze bijlage.</p> <p>De verklaring was echter simpel: nog die middag bleek, zo meldde de teamleider BOT-mi aan de directeur veiligheidsregio MWB op diens navraag, dat per abuis het conceptrapport (zonder bijlage) was toegezonden in plaats van het definitieve rapport (dat tijdens de persconferentie met bijlage verscheen en vanaf 18.48 ondershands bij ons in bezit was, maar door VRZHZ pas met brief van het NCC om 22.15 werd ontvangen). De VRZHZ nodigt uit de onderzoeksanalyse af te maken, vooral omdat de gevolgen van het zeer laat en ook nog abusievelijk toezenden van het conceptrapport zonder bijlage (de bijlage waarin de kwetsieuze loodwaarde vermeld werd), alsmede het plotseling onthouden van commentaar door het RIVM (immers de deskundige) ten tijde van de persconferentie leidde tot speculaties in de media, uiteenlopende deskundigenoordelen op TV en (begrijpelijke) opvattingen over onvolledige communicatie naar de burgers. Als alles zou zijn gegaan zoals beloofd en afgesproken, hadden VRZHZ en MWB veel meer tijd gehad om te controleren. Dat neemt echter niet weg dat de bewuste loodwaarde wellicht dan ook niet opgevallen zou zijn. Feit is dat door VRZHZ bij de teamleider onmiddellijk telefonisch is verzocht uitsluitel te geven over bepaalde waarden (de loodwaarde en waarden in (vermeend) de Mariapolder). Omdat daarop geen antwoord kwam is naderhand (13 januari) de brief naar de minister van VWS geschreven. Zowel BOT-mi als VWS hebben zeer lang gewacht met het beantwoorden van deze vragen. Daardoor bleef het voor de bevolking op deze punten lang onduidelijk. Na de brief is er zelfs nog op 16 januari een mail aan de heer Woittiez van het RIVM verzonden (en later gebeld) om beantwoording van zijn vragen. De VRZHZ had op de snelheid van dit beantwoordingsproces helaas geen invloed, maar heeft met zijn telefonische verzoek en overleg, zijn mail en zijn aanvullende brief (zie haar inhoud) wel feitelijk alles in het werk</p>	

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
			<p>gesteld om zijn burgers zo goed en zo snel mogelijk te kunnen informeren. Daarna kwam er op 17 januari een brief van het RIVM met praktische adviezen (verwijzend naar de brief van VRZHZ d.d. 13 januari aan de minister van VWS). In de bijlage 1 bij deze brief (de praktische adviezen) is exact dezelfde tekst gebruikt als in het BOT-mi 12 rapport dat op aangeven van de minister van V&J (via zijn DG) op 17 januari was aangehouden (zie hierna: 3/78/7). Het was dus verwarrend dat het RIVM, hoewel reagerend op een verzoek, dat deed. Twee dagen later, op 19 januari (brief VWS PG/CI-3047065 is overigens ongedateerd), kwam het antwoord van VWS (feitelijk geen antwoord maar een verwijzing naar BOT-mi rapport 13; maar vreemd genoeg niet naar de brief van het RIVM van 17 januari)). Dit BOT-mi rapport handelde over het gebied buiten de 10 kilometerzone (10-60 kilometer), feitelijk grotendeels juist niet het gebied waarover door ons de vragen waren gesteld. VWS heeft dus niet alleen lang gewacht met beantwoorden, maar de VRZHZ ook geen antwoord gegeven waarom hij vroeg en waarmee hij uit de voeten kon. Het openbaar maken van de BOT-mi rapporten was niet afgesproken, in de zin dat daarmee door het BOT-mi met instemming van het bevoegd gezag zou worden afgeweken van de samenwerkingsovereenkomst tussen VRZHZ en BOT-mi. Er hing vanaf dat moment een zeer brede verzendlijst aan. Het was vanaf dat moment, vanwege de brede verzendlijst, niet langer een exclusief aan het bevoegd gezag van de veiligheidsregio's maar een nationaal rapport voor iedereen. Dit in weerwil van het feit dat de verantwoordelijkheid tot het informeren van de bevolking nog onverkort bij de voorzitters van de veiligheidsregio (MWB) en de burgemeesters van de effectgemeenten (in ZHZ, immers geen GRIP 4 meer) lag.</p>	
Veiligheidsregio ZHZ	78	1	<p>Het is onduidelijk waarom de Raad weinig aandacht besteedt aan de bewonersbijeenkomsten, terwijl naderhand conclusies worden getrokken over vraaggerichte informatievoorziening en het verzamelen van informatie over de perceptie van burgers. De VRZHZ heeft daaraan juist heel veel gedaan, zie daarvoor ook het overzicht van Crisisplan. De drie bewonersbijeenkomsten in drie verschillende gemeenten (snel en slagvaardig georganiseerd), waar de VRZHZ en getroffen gemeenten met bestuur en veel professionele expertise vertegenwoordigd waren om vragen te beantwoorden en uitleg te geven (ondanks het feit dat belangrijke informatie vanuit het rijk over (onduidelijke) meetresultaten maar steeds op zich liet wachten), alsook het snel en permanent beschikbare VRZHZ-informatienummer, het instellen van het meldpunt GGD en de bevolkingsonderzoeken bewijzen het tegendeel. Ook laat het onderzoek na in deze passage de koppeling te leggen tussen enerzijds de brief aan VWS en anderzijds het feit dat al eerder door de VRZHZ verduidelijkende vragen waren gesteld, waarop het antwoord maar steeds uitbleef (wetende dat de bevolking wachtte op een antwoord).</p>	<p>Zie p.81 1e 2 alinea's: tijdens de bijeenkomsten...minister van VWS. Meldpunt GGD en bevolkingsonderzoeken vallen buiten scope onderzoek Onderzoeksraad. In inleiding nafase is algemene paragraaf opgenomen (p77 en voetnoot 42) over nafaseteam.</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	80	1	Indien door de Raad expliciet wordt verwezen naar het rapport van een derde, ligt het in de lijn der verwachting dat het rapport integraal wordt overgenomen. Een samenvatting van zo'n rapport is immers een selectie van het geheel, en stelt de lezer niet in staat zich een oordeel te vormen over dat geheel. Het past hoe dan ook evenzeer opmerkingen te maken bij de validiteit van het rapport. Zonder ook maar enigszins afbreuk te willen doen aan de notie dat het gevoel van de burger een belangrijke rol speelt en dat het alarmering en voorlichting zo goed mogelijk moeten aansluiten bij wat de burger ervan verwacht, dient ook te worden vermeld dat het hier om een beperkt aantal meldingen gaat, gegeven een populatie in het effectgebied die vele malen groter is (160 meldingen uit ons gebied op ongeveer 135.000 mensen woonachtig in het direct betrokken effect). De VRZHZ heeft veel waardering voor het betreffende rapport en het initiatief, maar merkt ook op dat daaruit geen generaliserende conclusies mogen worden getrokken voor het geheel ("de beleving van de burger"). Dat zou alleen kunnen op basis van een uitgebreid onderzoek van of namens de Raad zelf (het onderzoek waarnaar de Raad verwijst is immers geen nette a-selecte steekproef en ook is niet duidelijk welk mechanisme heeft geleid tot het indienen van klachten). In dit geval biedt het betreffende rapport zeer waardevolle leerpunten (waarmee VRZHZ wel degelijk aan de slag gaat/is gegaan), maar uit het rapport valt gezien de meldingsratio ook af te leiden dat het overgrote deel van de populatie het kennelijk niet nodig vond te melden bij het meldpunt. Dat zou kunnen leiden tot de conclusie dat er ook (vele) tevreden burgers waren. Dergelijke analyses kunnen in verband worden gebracht met de vele directe communicatieactiviteiten die door de VRZHZ en de getroffen gemeenten zijn ontplooid, waaronder de persverklaringen, de bewonersavonden, de brieven, de informatie op de websites, de bevolkingsonderzoeken, de geluidswagens, de herhaling van sirenes, et cetera (zie ook het onderzoek van het bureau Crisisplan, zoals bij de Raad bekend).	Het rapport wordt niet volledig opgenomen. Dat is ongebruikelijk voor de Raad. Bovendien is het rapport openbaar. De voorgestelde conclusie wordt niet overgenomen omdat de Raad daar geen onderzoek naar heeft gedaan. In een voetnoot is het aantal meldingen in perspectief van inwoneraantal geplaatst. 'Vanuit de effectregio zijn 160 meldingen binnengekomen. In het effectgebied wonen ongeveer 135.000 mensen".
Veiligheidsregio ZHZ	81	6	Beide werken niet als gevolg van een menselijke fout, waar de veiligheidsregio's geen bemoeienis mee hadden.	Dit is volgens de Raad voldoende duidelijk opgenomen onder het kopje websites en informatielijnen.
Veiligheidsregio ZHZ	84	3	In feite heeft VRZHZ de boodschap van Helsloot (afgezien van het bluswater) voortdurend gecommuniceerd en daarenboven steeds consequent handelingsadvies gegeven.	De boodschap die ZHZ verstrekt heeft wordt een aantal malen benoemd, zoals op p.74 en 75 van het conceptrapport
Veiligheidsregio ZHZ	84	5	Zie eerder commentaar ten aanzien van deze persconferentie en wat betreft de officiële vertegenwoordiging van VWS (RIVM) bij deze persconferentie.	Zowel voor de analyse als voor de gebeurtenissen is het niet relevant om alle vertegenwoordigers bij de persconferentie te noemen.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	84	6	Zie eerder commentaar ten aanzien van de ontbrekende bijlage en het feit dat de partijen in de persconferentie niet op de hoogte waren of hadden kunnen zijn van deze bijlage, alsook de verkeerde loodwaarde in deze bijlage. Het feit dat het vervolgens breed wordt uitgemeten geeft inderdaad aan hoe belangrijk het voor de veiligheidsregio's was of zou zijn geweest om tijdig en volledig over het bewuste BOT-mi rapport te kunnen beschikken, alsmede over een snel antwoord van het BOT-mi op de vragen over de loodwaarde. Dat antwoord is uiteindelijk uitgebleven tot BOT-mi 15, het BOT-mi-rapport dat later door het BOT-mi formeel is vervangen met BOT-mi 15.1 (waarin de passage over loodwaarden opmerkelijk genoeg weer niet in op was genomen). Het was de minister van VWS die in het overleg op het departement van V&J op 21 januari opmerkte dat Nederland voor dit soort situaties eigenlijk een 'witte jas' zou moeten hebben, een deskundige die onmiddellijk en met groot gezag namens de overheid zou kunnen spreken. Feit is echter dat een dergelijke interventie door en van 'de overheid' (wat dan alleen maar een nationale taak kan zijn) om onmiddellijk en met gezag uit te leggen (en eventueel weerleggen), gegeven de vele media- en deskundigenbeweringen, niet heeft plaatsgevonden: er is nooit een 'witte jas' ingezet.	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid. In deze paragraaf geeft de Raad een beeld van de berichtgeving in de media.
Veiligheidsregio ZHZ	85	3	Een dergelijk voorbeeld, zoals in het kader, verdient een tegenanalyse in het onderzoek. De vraag laat zich stellen of wat betrokken deskundige beweerde of suggereerde ook juist was. Het gaat er immers om vast te stellen of de overheid hier naar beste weten en kunnen, gegeven de informatie die hem beschikbaar was, heeft gecommuniceerd. Ook hier geldt dat er geen informatie voorhanden was om de mening van de deskundige te weerleggen. In dat verband is het overigens relevant te melden dat daags erna door em. hoogleraar G.J. Mulder (toxicoloog) in het NRC een geheel andere kijk op het oordeel van betrokken deskundige wordt gegeven ("Brand Moerdijk werd schertsvertoning van miscommunicatie; Het wantrouwen jegens de geruststellende verklaringen van de overheid en ter zake kundigen heeft alleen maar paniek gezaaid"), noch dat de door minister VWS gewenste 'witte jas' werd ingezet ter reactie op dergelijke uitspraken.	De media-analyse geeft geen compleet beeld. In de inleiding (paragraaf 3.3) wordt toegelicht hoe de analyse is opgebouwd. De media-analyse is bedoeld om op hoofdlijnen een beeld te geven van hoe de media met het incident zijn omgegaan. In de media-analyse willen we juist laten zien dat de media selectief aandacht besteed aan deskundigen die passen binnen het frame van de 'falende overheid'. Het gaat er dus niet om of we het eens zijn met wat deze deskundige aangeeft.
Veiligheidsregio ZHZ	85	6	De analyse is naar de mening van de VRZHZ juist, maar is tegelijkertijd van heel groot belang om te begrijpen met welk probleem de lokale overheden werden geconfronteerd, gegeven hun wettelijke plicht om de bevolking adequaat te informeren. Het mag niet worden vergeten dat zich hier een ramp voordeed, die gepaard ging met alle bijbehorende contextuele factoren, zoals een geringe beslistijd en een hoge mate van onzekerheid. In dit geval was er ook nog eens een zeer grote interdependentie van overheden en daaraan gekoppelde verantwoordelijkheden. Het gegeven dat de media reageerden zoals zij de deden is een omstandigheid die mag worden verwacht bij een	Deze paragraaf gaat over de media-analyse. Elders in het rapport gaat de Raad in op de regie op de crisiscommunicatie.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
			<p>dergelijke gebeurtenis; het is inherent aan ramp en crisis (en wellicht ook typisch Nederlands). Hier ligt de kern voor een analyse die logischerwijze niet anders kan leiden dan tot de systeemvraag: 'hoe organiseert de overheid onder crisissomstandigheden grip op zijn berichtgeving, zodat de burger blijvend juist en tijdig wordt geïnformeerd?'. Een dergelijke analyse kan en mag niet voorbij gaan aan de regierol en –verantwoordelijkheid die de Rijksoverheid zou moeten hebben ten aanzien van de crisiscommunicatie, (in dit geval) de rol van het nationaal voorlichtingscentrum (NVC) hierin (een analyse die nu opmerkelijk genoeg helemaal buiten de scope van dit onderzoek blijft) en de positie en rol van de rampenzenders en de publieke omroep binnen dat systeem. Feit is, dat is besloten het NVC niet op te schalen en dat er geen 'witte jas' is ingezet toen bleek dat er behoefte was (zo toont de Raad duidelijk aan) aan landelijke regie en gezag op de berichtgeving. In dat verband mag de analyse op de volgende pagina (86, alinea 3) "de overheid kan slechts proberen....zo goed mogelijk..." met deze vraag in verband worden gebracht: wat betekent dat dan voor de nationale regie op de communicatie? In dat verband wijzen wij ook op de brief NCC d.d. 6 januari 2011, ongenummerd, tevens aan de burgemeester van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Haarlemmermeer, waarin opgenomen dat het NCC de pers- en publiekscommunicatie coördineert om te zorgen voor een eenduidig geluid vanuit de verschillende betrokken overheidspartijen.</p>	
Veiligheidsregio ZHZ	87	2 en 3	<p>Hierover is in voorafgaand commentaar voldoende gezegd. Feit en analyse zijn dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de samenwerkingsovereenkomst nergens spreekt over opdrachtgeverschap; - de meetplanleider altijd bereikbaar was op het nummer zoals opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst ; - de meetplanleider (de VRZHZ) niet betrokken is geweest bij het besluit tot MOD-inzet; - de meetplanleider meteen en volgens de procedure samenwerkingsovereenkomst om MOD-inzet heeft gevraagd (meldpunt VROM); - het BOT-mi zelf geen afspraken over meetstrategie heeft gemaakt terwijl zij daartoe wel in de gelegenheid was; - de meetplanleider bij eerste contact met BOT-mi/MOD additionele voorstellen heeft gedaan voor herverdeling van MOD-middelen, maar dat daarop negatief is gereageerd; - de MOD dus als onderdeel van het BOT-mi zijn meetstrategie had kunnen wijzigen maar dat niet heeft gedaan (ondanks het feit dat het effectgebied in ZHZ lag en dat daarop was aangedrongen door de meetplanleider VRZHZ); - de AGS VRZHZ de MOD bij inzet heeft begeleid om inzet in het donker mogelijk te maken. - de eerste BOT-mi rapporten de meetplanleider/de VRZHZ nooit hebben bereikt; - het BOT-mi zich op meerdere punten niet aan de 	<p>Paragraaf is deels herschreven en enkele van de hier genoemde punten zijn overgenomen. Het gaat hier om een analyse ten aanzien van het verzamelen van meetgegevens als input voor de communicatie. De Raad heeft hierbij niet gekozen voor een analyse van het naleven van procedures zoals de samenwerkings-overeenkomst tussen de regio Zuid-Holland Zuid en het BOT-mi. De Raad heeft zich gericht op de achterliggende oorzaken die bijdroegen aan het ontstaan van de gebeurtenissen.</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
			<p>samenwerkingsovereenkomst met VRZHZ heeft gehouden;</p> <p>- beweringen en conclusies over opdrachtgeverschap en meetstrategie wat betreft de VRZHZ in het juiste perspectief moeten worden geplaatst.</p> <p>De lezer mag echter bij deze alinea niet de indruk krijgen dat hier de VRZHZ iets te verwijten valt, integendeel! De alinea 3 is op een aantal punten onvolledig en feitelijk onjuist. De VRZHZ acht een en ander voor de eindconclusie van groot belang. De conclusie in de volgende alinea als zou de onduidelijkheid in de aansturing in eerste instantie te zijn veroorzaakt door het regio-overstijgende karakter van het incident gaat voorbij aan het feit dat het BOT-mi met meerdere regio's samenwerkingsovereenkomsten heeft, en dat de VRZHZ zich geheel aan zijn bestaande samenwerkingsovereenkomst heeft gehouden. In deze samenwerkingsovereenkomst staat bovendien (zoals eerder vermeld) het volgende:</p> <p>"Wanneer een regio wordt geconfronteerd met een incident dat effecten heeft in een aangrenzende regio of land, wordt deze aangrenzende locatie van informatie, risicobeoordelingen en advies voorzien volgens de bestaande structuur. Zodra het incident/effectgebied de regio overstijgt, zal BOT-mi ook de regio's die door het effectgebied worden geraakt gevraagd en ongevraagd adviseren conform het protocol met de effectregio. Dit conform haar wettelijke verplichting vanuit het Besluit BOT-mi. Beide regio's worden geïnformeerd over het contact tussen hen en het BOT-mi."</p>	
Veiligheidsregio ZHZ	88	2	<p>Deze analyse/conclusie wordt door de VRZHZ ten stelligste niet onderschreven, gegeven al het voorgaande commentaar ter zake. Het is overigens onduidelijk welke middag wordt bedoeld. Feit is dat het BOT-mi-onderzoek en de BOT-mi-rapportage handelden over een veel groter gebied dan dat van de twee meest betrokken veiligheidsregio's. Dat maakte dat het BOT-mi rapport niet exclusief was gekoppeld aan VRZHZ en MWB. Bovendien werden de veiligheidsregio's geconfronteerd met de brede verzendlijst; het was niet hun keuze. Het was daarom om meerdere redenen geen kwestie van wel of niet over het BOT-mi gaan, noch een kwestie van opdrachtgeverschap van beide regio's (zie ook de samenwerkingsovereenkomst). De conclusie dat een opdrachtgeverschap door de veiligheidsregio's uit handen werd gegeven stoelt op geen enkel feit en is bovendien volstrekt in tegenspraak met de feiten zoals aangegeven. VRZHZ acht deze conclusie niet op hem van toepassing en acht het ook niet op MWB van toepassing. Gezien het onderzoek van het BOT-mi waren de adviezen voor alle betrokken veiligheidsregio's bedoeld, dus ook enkele veiligheidsregio's ten noorden en noord-oosten van ZHZ (ZHZ was een deel van het grotere effectgebied, zie ook brief NCC d.d. 11 januari 2011, nr. 2011-0000017119). Overigens mag het enkele feit dat ZHZ en MWB de twee meest betrokken regio's waren niet leiden tot de conclusie dat door hen iets uit handen werd gegeven.</p>	<p>In de tekst toegevoegd dat het gaat om 5 januari. Daarnaast betreft het hier een analyse van de Raad, het gaat niet om feitelijke onjuistheden. De Raad blijft van mening dat met name de regio's Zuid-Holland Zuid en Midden- en West-Brabant belang hadden bij de metingen van de MOD en de adviezen van het BOT-mi. Aangezien de Rijksoverheid geen sturende rol had bij deze brand, lag het opdrachtgeverschap aan het BOT-mi en de MOD dus bij de twee veiligheidsregio's.</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	88	3	<p>Deze analyse/conclusie wordt door de VRZHZ ten stelligste niet onderschreven, gegeven al het voorgaande commentaar ter zake. Hij is volstrekt in tegenspraak met de feiten. Het in het onderzoek geschetste beeld is op grond van de feiten wat VRZHZ betreft afdoende weerlegd en dient onzes inziens te worden herroepen. Integendeel, de feiten geven aan dat juist het BOT-mi zich niet aan de afspraken heeft gehouden. Tevens is feitelijk aangetoond dat door VRZHZ (en MWB) wel degelijk is getracht duidelijkheid te krijgen in de relatie en dat daarop pro-actief is geacteerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - er is door de VRZHZ geheel volgens de samenwerkingsovereenkomst gehandeld; - het BOT-mi heeft zich niet aan deze samenwerkingsovereenkomst gehouden en heeft eigenstandig opgetreden; - er zijn in het RBT MWB (waarbij VRZHZ aanwezig) heldere afspraken gemaakt over het aanbieden en verschijnen van het BOT-mi rapport; - de BOT-mi rapportages zijn zonder overleg met de veiligheidsregio's gedurende enige tijd zeer breed en ongecoördineerd verspreid. Daarop is via het NCC actie ondernomen door de veiligheidsregio's gezamenlijk; - er zijn op initiatief van de VRZHZ, door tussenkomst van de zijn voorzitter en de minister van V&J, op het hoogste niveau afspraken gemaakt over het rapporteren door het BOT-mi, in een vergadering in Dordrecht op 17 januari, juist met deze doelstelling; - het NCC heeft, ook toen naderhand bleek dat deze afspraken niet werden nagekomen, een goede regisserende en informerende rol vervuld. 	Het betreft hier een analyse van de Raad en het gaat niet om feitelijke onjuistheden. Het betreft geen analyse of de regio Zuid-Holland Zuid zich aan de afspraken heeft gehouden. Het gaat volgens de Raad om de achterliggende oorzaken, los van het naleven van samenwerkingsovereenkomsten.
Veiligheidsregio ZHZ	88	4 en 5	<p>VRZHZ neemt nadrukkelijk afstand van de verklarende factor dat hij meer verwachtte van het BOT-mi dan dat de BOT-mi-instituten en de MOD konden waarmaken, en dat hij een irreële verwachting had van het BOT-mi en de MOD. Dit was geheel niet aan de orde, noch is de brochure wat betreft de VRZHZ relevant. Bovendien: de VRZHZ heeft de samenwerkingsovereenkomst gevolgd (en kent hem dus ook)! Er is altijd in goede verstandhouding met het BOT-mi gesproken over - en begrip getoond voor - de complexiteit van het onderzoek, voor het feit dat het onderzoek om technische redenen langer duurde (de deskundigen van de VRZHZ konden dat ook gewoon bevestigen) en voor het feit dat het rapport moest worden samengesteld door verschillende instituten. De VRZHZ heeft dan ook geen oordeel over de kwaliteit van de BOT-mi onderzoeken, anders dan dat zij er steeds van uitging dat deze hoog was. Ook mag het feit dat door VRZHZ specifieke vragen zijn gesteld over een kwestieuze loodwaarde en dioxine-waarden, alsmede specifieke vragen aan de minister van VWS, niet worden verward met een oordeel over de tempo-verwachting van het BOT-mi-rapport als geheel. Wel speelde dat BOT-mi 12, dat over het gebied tot 10 kilometer ging, eerst van tafel ging en pas zeer laat (terwijl in dit gebied de meest dringende communicatie behoefte lag) met het verschijnen van BOT-mi 15.1 weer in verbeterde vorm werd uitgegeven. Het probleem was bovendien van andere</p>	De Raad heeft voldoende onderbouwing uit interviews en documenten dat ook de regio ZHZ meer verwachtingen had van het BOT-mi.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
			<p>orde, namelijk dat de opeenvolgende rapporten soms onvolledig werden aangeleverd (zonder bijlage), er meerdere malen verwarrende figuren (afstanden tot de bron en gebiedslijnen van onderzoek en advies, een enkele maal zelfs inconsistent ten opzichte van een voorgaande versie) in waren opgenomen (zie ook uw eigen analyse over de schuimblussing), (concept)rapporten doorgaans laat op de dag werden aangeleverd, (concept)rapporten soms werden aangekondigd maar niet of later dan toegezegd(!) verschenen en bij meerdere geadresseerden tegelijk arriveerden waardoor wat zorgvuldig moest worden gecommuniceerd al op straat lag. Een en ander roept veel eerder een belangrijke systeemvraag op, gegeven de Wvr, waarin is aangegeven dat de burgemeester/voorzitter van de veiligheidsregio de bevolking informeert. De vraag laat zich stellen hoe deze verantwoordelijkheid, die op grond van de Wvr de lokale overheden aangaat (hier dus meerdere want er waren ook andere regio's in het effectgebied) het best kan worden genomen, en wat dat betekent voor de huidige organisatie en werkwijze van het BOT-mi (overigens is toch de informatieplicht niet alleen gehangen aan de lokale overheid, maar op grond van wetgeving ook aan andere overheden?). De verklaring laat zich in de ogen van de VRZHZ dan ook niet zoeken in de twee verklarende mogelijkheden die de Raad aangeeft (hoewel hier onterecht de veronderstelling is dat de VRZHZ irreële verwachtingen had), maar veeleer in het feit dat het BOT-mi-systeem eenvoudigweg niet is ingericht op een dergelijke onderzoeks- en rapportagebehoefte, gegeven een dergelijke ramp, de bijkomende facetten en de interdepartementale interactie (omdat immers het BOT-mi is geconstrueerd uit en wordt gevoed vanuit meerdere betrokken departementen). Het is niet alleen onjuist maar ook te eenvoudig te stellen dat de veiligheidsregio's teveel verwachtten en irreële verwachtingen hadden en daaruit conclusies te trekken. In dat verband is het ook van groot belang dat een onderscheid wordt aangelegd tussen het BOT-mi werk in de acute fase (aanvankelijk alleen MOD) en het BOT-mi werk dat daarop volgde, waarbij meerdere instituten (en departementen) betrokken waren. Het is wel juist te zeggen dat (de complexiteit van) het geheel een bijna ondoenlijke taak stelde aan de teamleider BOT-mi, hoewel deze de samenwerkingsovereenkomst niet volgde.</p>	

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	89	1	<p>Het feitelijk onjuist dat de gesprekspartner in de VRZHZ de GAGS is. Het is de meetplanleider. Er is een samenwerkingsovereenkomst, nu juist opgesteld om de afstand te verkleinen. De meetplanleider is ook een expert, niet zomaar een gesprekspartner. Ook om die reden is de afstand klein. Het is bovendien zeer de vraag of het juist is dat het BOT-mi geen handelingsperspectief geeft, c.q. gaf. Op de eerste plaats is het een term die nergens wordt gebruikt, ook niet in de Wvr. Echter, in de samenwerkingsovereenkomst tussen BOT-mi en VRZHZ is wel degelijk opgenomen dat het BOT-mi (medische) behandeladviezen en (deel)adviezen levert. Het gaat dus te ver te stellen dat een en ander alleen betrekking heeft op praktische maatregelen die de operationele hulpverleningsdiensten moeten treffen tijdens de respons- en nazorgfase. Temeer daar in de officiële eerste overweging bij de samenwerkingsovereenkomst aangeeft dat het BOT-mi een wat bredere doelstelling heeft dat zoals opgenomen in noot 96. Daar komt bij dat het BOT-mi rapport feitelijk wel handelingsadviezen heeft gegeven en dat dergelijke adviezen ook vanaf het begin door en vanuit het NCC zijn doorgezet. Het past niet een semantische discussie op te roepen, maar de striktheid waarmee wordt betoogd of gesuggereerd dat van het BOT-mi geen enkel handelingsadvies had mogen worden verwacht gaat om meerdere redenen te ver.</p>	<p>Tekst is deels herschreven, in de tekst staat dat de Raad het wel wenselijk had gevonden om de GAGS van meet af aan als contactpersoon van het BOT-mi te laten fungeren. Uit interviews en documenten heeft de Raad voldoende onderbouwing om op te nemen dat ook de Veiligheidsregio ZHZ een handelingsperspectief van het BOT-mi verwachtte.</p>
Veiligheidsregio ZHZ	90	2 en 3	<p>In het voorgaande is op basis van de feiten aangetoond dat wat wordt beweerd in deze alinea door de feiten wordt tegengesproken.</p> <p>Het is feitelijk onjuist te stellen dat VRZHZ verwachtte dat het BOT-mi antwoord zou geven op dergelijke vragen. Om dit soort vragen te stellen en van antwoorden te voorzien had de VRZHZ nu juist altijd (aantoonbaar!) een compleet analyseteam paraat (inclusief de algemeen directeur/OL/projectleider nafase, meerdere communicatiemedewerkers, de GAGS, de meetplanleider/AGS en vertegenwoordigers van de Omgevingsdienst ZHZ en de GGD ZHZ). Dit team, dat overigens meerdere malen zonder verrichte arbeid huiswaarts is gezonden omdat het BOT-mi rapport ondanks de aankondiging niet kwam, had tot taak de BOT-mi-rapporten te vertalen naar dergelijke Q&A's. Het analyseteam van de VRZHZ is zelfs afgereisd naar de RBT-bijeenkomst van MWB, ter voorbereiding op het aldaar te ontvangen BOT-mi-rapport van 11 januari (in samenwerking met de collega's van MWB). De Raad laat na een en ander te vermelden; de feiten zijn daardoor incompleet, met navenante gevolgen voor de analyse en conclusies. Het ging erom dat BOT-mi rapporten waren aangekondigd maar niet (of op het laatste moment) verschenen, het lang duurde voordat er door het BOT-mi en het RIVM (VWS) antwoord werd gegeven op expliciet gestelde vragen en dat opeenvolgende BOT-mi rapporten elkaar tegenspraken. Overigens is in al het voorgaande meerdere malen geweest op wat in de samenwerkingsovereenkomst over de producten van het BOT-mi is opgenomen, gegeven eerdere opmerkingen van de Raad over 'handelingsperspectief'. Tevens is het van belang te melden dat</p>	<p>De Raad heeft voldoende onderbouwing uit interviews en documenten dat ook de regio ZHZ meer verwachtingen had van het BOT-mi. P.78 van het conceptrapport noemt de analyseteams.</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
			<p>niet alleen de (zes!) veiligheidsregio's belang hadden bij het BOT-mi-advies, maar evenzeer departementen vragen stelden.</p> <p>De noot heeft betrekking op MWB, maar dat wordt in de tekst niet duidelijk. Bovendien is het feitelijk onjuist dat in de VRZHZ alleen de GAGS adviseerde; hij/zij maakte deel uit van het brede analyseteam. De passage "voor zover zij beschikking hadden over de BOT-mi rapporten" is suggestief. De GAGS maakte deel uit van het analyseteam en beschikte daarom over het rapport. De VRZHZ herkent zich helemaal niet in de analyse dat de informatie van zijn (!) GAGS niet altijd bij de communicatieadviseur terecht kwam (want integraal onderdeel van het team), en is bovendien van mening dat een dergelijk door de Raad beschreven normatief proces niet aan de orde is. Het gaat er immers om dat de bevolking wordt geïnformeerd door het bestuur, en niet door de communicatieadviseur. Voor zover een en ander wat de VRZHZ betrekking heeft op de rol van de GAGS in de acute fase (tijdens GRIP 4 en 2), leert navraag bij de betrokken GAGS dat hij helemaal geen BOT-mi advies in handen gehad, simpelweg omdat aan de VRZHZ de eerste BOT-mi-adviezen niet zijn aangeboden. De meetplanleider heeft, in weerwil van de afspraken uit de samenwerkingsovereenkomst, in die periode geen BOT-mi-adviezen ontvangen. Betrokken GAGS heeft daarom zijn reguliere advisering via HS-GHOR in het ROT ingebracht, zoals in de VRZHZ te doen gebruikelijk. Hij geeft aan dat hij niet kon zien of en in hoeverre zijn adviezen zijn overgenomen omdat hij niet in het ROT aanwezig was, maar zegt ook dat er, voor zover hij heeft kunnen beoordelen, geen beslissingen zijn genomen die niet in lijn met de adviezen waren. Betrokken GAGS heeft ervaring in Rotterdam, waar de ROT-opstelling nu eenmaal anders is, maar verklaart ook dat daarmee niet is gezegd dat het in de VRZHZ niet goed is gegaan. De andere GAGS, die vanaf de 10e januari voor de VRZHZ heeft gewerkt (en ook op 6 januari de dienst van de eerste GAGS had overgenomen) verklaart tevreden te zijn over de organisatie van de analyseteams en de manier waarop zijn werd betrokken en haar werk kon doen. Het geheel geeft de VRZHZ de overtuiging dat wat betreft zijn GAGS-inzet geen onvolkomenheden aan de orde waren, noch dat de GAGS zijn advies niet of niet direct genoeg heeft kunnen uitbrengen; integendeel. De raad roept overigens het beeld op dat de communicatieadviseur niet-gemandateerd zelfstandig zou moeten communiceren met de bevolking, maar zo moet het in de praktijk niet werken (het bestuur communiceert, het communicatiepersoneel adviseert of communiceert namens). Evenzeer vindt de VRZHZ de analyse in regel 10-13 zeer onjuist; alle feiten spreken een dergelijke analyse tegen. De VRZHZ nodigt uit een en ander desgewenst bij de betrokken GAGS-en te verifiëren.</p>	

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	91	1	De wetenschappelijk-technische kwaliteit van de BOT-mi-rapporten heeft bij de VRZHZ nooit, hoe dan ook, ter discussie gestaan. De problemen waren van een andere orde; zie hiervoor. VRZHZ heeft ook nooit een probleem gemaakt van het feit dat er een onverklaarbare loodwaarde of iets dergelijks in het rapport was opgenomen. Het is feitelijk onjuist vast te stellen dat de BOT-mi-rapporten geen gedragslijn voor de burger bevatten; alle rapporten bevatten wel gedragslijnen. Ter begeleiding van de VRZHZ-analyse gaat als voorbeeld een analysedocument van het analyseteam VRZHZ. Daaruit blijkt enerzijds dat er zeer veel zelfstandig analysewerk werd verricht om voor de bevolking relevante vragen te kunnen beantwoorden (vandaar de het bestaan van het team) en anderzijds dat er nogal wat onduidelijkheden voor het team waren. Lezende de rapporten. Tevens ter verduidelijking een analyse van inconsistenties in BOT-mi-rapporten.	Het betreft hier niet een feitelijke onjuistheid. In de inleiding van de analyse is opgenomen wat de Raad verstaat onder handelingsperspectief.
Veiligheidsregio ZHZ	91	2	In het voorgaande is op basis van de feiten aangetoond dat wat wordt beweerd in deze alinea door de feiten wordt tegengesproken. VRZHZ onderschrijft daarom de analyse dat het feitelijk ontbrak aan een heldere aansturing van het BOT-mi vanuit één partij of opdrachtgever, maar hij stelt ook vast dat I&M systeemverantwoordelijk is. Een conclusie als zouden de veiligheidsregio's, of meer in het bijzonder de bronregio deze taak voor hun rekening hebben moeten nemen wordt niet gesteund. Het gaat er volgens de VRZHZ dan ook niet op de eerste plaats om of het BOT-mi stappen tot verduidelijking had moeten nemen, maar wellicht de minister van I&M, gegeven zijn systeemverantwoordelijkheid. Ter begeleiding van eerdere argumentatie over gemaakte afspraken gaat een bijlage, zijnde de email van het NCC over afspraken die door het NCC zijn gemaakt. Overigens lijkt het zo te zijn dat NCC en ICCB niet in één adem kunnen worden genoemd, juist vanwege het interdepartementale karakter van de ICCB, als ook vanwege het feit dat het qua doelstelling geheel verschillende soorten organisatieverbanden zijn.	Tekst is deels herschreven. Het bevreemdt de Raad dat het Ministerie van IenM van mening is dat het BOT-mi ten tijde van een incident niet onder het gezag van de burgemeester of voorzitter van de veiligheidsregio valt. Volgens de Raad geldt voor het BOT-mi geen uitzondering op de Wet Veiligheidsregio's. Bovendien moet met de regio's toch duidelijke afspraken worden gemaakt over de te beantwoorden vragen en op te leveren stukken.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	91	5	<p>De VRZHZ steunt de conclusie die stoelt op de causaliteit tussen landelijke partijen met een sturende rol en "nationale crisis" niet. De Wvr kent de term 'nationale crisis' niet (in de zin van deze causaliteit). Er is echter een nationaal handboek crisisbesluitvorming dat wel een definitie van 'nationale crisis' hanteert, maar het handboek stelt onder meer ook dat het wordt gehanteerd in situaties waarin een crisis een bovenlokale uitstraling heeft. In dat geval, zo stelt het handboek, komt een hoger bestuursniveau in beeld. Voorts geeft het handboek expliciet aan dat een ICCB kan worden geactiveerd (wat gebeurd is) en dat de ICCB onder meer(!) tot taak heeft strategische kaders te bepalen, instructies voor de rijksdienst op te stellen en beleidskaders voor (publieks)voorlichting en woordvoering te bepalen. Eveneens voorziet het handboek in activering van het Nationaal voorlichtingscentrum, te weten een taakgroep informatie en analyse, een taakgroep strategie en advies, een taakgroep pers en publieksvoorlichting en een taakgroep regio's (!). VRZHZ stelt enerzijds vast dat rol van de nationale overheid gegeven het (gestelde in het) nationaal handboek niet vreemd was, dat daadwerkelijk een ICCB actief is geweest (zie ook IOOV-rapport), dat echter het NVC niet is geactiveerd (waarvan het voor de hand ligt dat daarover besluitvorming heeft plaatsgevonden) en dat een uitnodiging van de veiligheidsregio's in de ICCB zeer zou hebben bijgedragen aan het eventueel wegnemen van onduidelijkheden. Het valt VRZHZ op dat enige analyse over besluitvorming in de ICCB en het al dan niet activeren van het NVC ontbreekt, nu juist waar de Raad zoveel waarde hecht aan de analyse van landelijke afstemming en regie. In bijlage 3 is de rationale en rol van het NVC slechts minimaal opgenomen. Overigens is er bij de VRZHZ geen enkel moment onduidelijkheid geweest over eigen en andermans taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, noch vanwege onvoldoende kennis, noch vanwege de rol van landelijke partijen.</p>	<p>De Onderzoeksraad gaat in zijn rapport in op besluitvorming over het in beeld komen van een hoger bestuursniveau evenals over het activeren van het NVC. In het rapport is aangegeven dat de minister van V&J de regie bij de regio's heeft gelaten. Zij waren aan zet. Er is gesproken over het naar landelijk niveau opschalen van de crisiscommunicatie, (in dat geval was het NVC geactiveerd), maar men heeft ervoor gekozen dit niet te doen. Ook dit wordt in het rapport behandeld. Het samenbrengen van de ICCB is op 5 januari aan het eind van de middag gebeurd. Een belangrijke reden om de ICCB op dat moment bijeen te roepen was dat het op dat moment makkelijker zou verlopen dan wanneer dit later op de avond nog zou moeten worden georganiseerd. De gedachte was dat Iedereen bij elkaar zou komen en dan wel kon worden gezien of het daadwerkelijk nodig was of niet. Twee factoren speelden kort samengevat een rol in het besluit om de ICCB bij elkaar te roepen, 1) de onzekerheid wat betreft de ontwikkeling van de brand en de betrokken risicofactoren en 2) het moment van de dag waarop dit alles zich afspeelde. De Raad meent op basis van het Onderzoek voldoende aanknopingspunten te hebben om de passage over onduidelijkheid over eigen en andermans taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden te laten staan. Voor een onderbouwing van deze deelconclusie verwijst de Raad naar de tekst in het rapport.</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	91	3 en 4	<p>In eerdere argumentatie hiervoor is meerdere keren afdoende bewezen dat deze passages geen stand kunnen houden. Integendeel, het aanhouden ervan miskent alle feiten en plaatst de rol en positie van de VRZHZ (en MWB) in een volstrekt verkeerd daglicht. De rapporten zijn door de VRZHZ (en MWB) altijd zorgvuldig geanalyseerd en geduid, gegeven de soms zeer beperkte tijd die er was. Er is meerdere malen in overleg getreden met het BOT-mi om onduidelijkheden weg te kunnen wegnemen, ten faveure van zorgvuldige voorlichting van de burger. Dat verklaart ook het verschil tussen concept-rapporten en definitieve rapporten. Bij het uitbrengen van de rapporten zijn persberichten verschenen, die tussen betrokken partijen waren afgestemd. In het begin viel er echter weinig te duiden, omdat de BOT-mi rapporten al lang en breed openbaar waren, zonder overleg met de veiligheidsregio's. Over het specifieke geval van het BOT-mi rapport van 11 januari (gebruikt bij de persconferentie), is meer dan voldoende gezegd, alsook over BOT-mi 12. Er is door VRZHZ (en MWB) werkelijk altijd voldoende duiding gegeven, wetende dat nog niet alles bekend was (wat het BOT-mi ook telkens zelf aangaf, en liet blijken omdat rapporten over verschillende zones elkaar opvolgden). Bovendien werd de informatie als zodanig niet door anderen geduid, maar de in de ogen van enkele derden enkele kwetsieve analyseresultaten. Dat is een belangrijk verschil, de generalisatie past echter niet. Overigens laat zich vanuit deze optiek de onderzoeksvraag stellen of het verstandig was de bijlagen met vele technische gegevens integraal mee te sturen met het rapport, of daaromtrent overleg (gegeven wat het BOT-mi daar dan zelf van vond) en besluitvorming is geweest in de ICCB en of, zo daarover besluitvorming is geweest, dan ook op nationaal niveau adequate maatregelen zijn getroffen om te verwachten vragen van derden met gezag te kunnen beantwoorden.</p>	<p>Dit betreft geen feitelijke onjuistheid. De paragraaf is een analyse van de Raad. De Raad heeft voldoende onderbouwing om te kunnen stellen dat bijvoorbeeld meerdere BOT-mi rapporten en de lijst met stoffen op crisis.nl zijn geplaatst zonder aan te geven wat dit voor de burger betekende.</p>
Veiligheidsregio ZHZ	92	6	<p>Het gaat VRZHZ te ver te stellen dat er druk is uitgeoefend om op te schalen, de algemeen directeur heeft de optie met de directeur MWB besproken.</p>	<p>Niet eens met laatste twee zinnen van steller. Natuurlijk is de mogelijkheid van opschaling niet onder de aandacht gebracht - de twee bestuurders kennen die mogelijkheid heus wel. Steller bedoelt waarschijnlijk dat de wenselijkheid tot opschaling nadrukkelijk onder de aandacht is gebracht. In gebruikelijk Nederlands staat dat gelijk aan 'druk uitoefenen op'.</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	93	4	<p>Het is feitelijk juist dat het niet lukte meteen dezelfde boodschappen te communiceren, maar in die analyse moeten ook de andere regio's in het effectgebied worden betrokken. Daar was immers ook, zij het van een andere omvang, een communicatievraag. Het mag echter niet worden vergeten de operationele afstemming, en daarmee de afstemming over (handelen rond) waarschuwing en alarmering wel degelijk indringend was. Ook was de feitelijke informatie naar de bevolking inhoudelijk afgestemd, omdat immers de vulling van crisis.nl en de opstelling van Q&A's voor het landelijk informatienummer volledig samenwerkend verliep. Dat daarbij niet alles helemaal vlekkeloos verliep is juist, maar feit is ook dat meerdere spelers waren betrokken en dat de landelijke website helaas niet werkte op het moment dat dit was afgesproken. De communicatieverantwoordelijken zijn echter voortdurend met elkaar in contact geweest. Van eenhoofdige communicatie kan alleen sprake zijn als voorbij wordt gegaan aan de verantwoordelijkheid van het betrokken bevoegd gezag zoals aangegeven in de Wvr. Dat is ook de reden dat steeds een gezamenlijke persconferentie is gegeven, echter onverlet latend de eigen verantwoordelijkheid. De VRZHZ acht het gestelde in de laatste twee zinnen overigens juist, maar vindt ook dat deze beschouwing van de feitelijke situatie in het hele onderzoek eigenlijk veel te weinig aandacht krijgt, mede tegen de achtergrond van het feitenonderzoek dat door VRZHZ aan de Raad ter beschikking is gesteld. Anderzijds schaarde de VRZHZ zich niet achter de analyse van het "ondanks"; dat doet de inspanningen van MWB in de ogen van de VRZHZ te weinig recht. Het verbaast de VRZHZ dat de mededeling in noot 101 slechts in een noot gevat is, terwijl juist zo indringend is samengewerkt in de weken erna. Deze samenwerking (overigens niet alleen in communicatief opzicht) zou eerder een 'best practice' moeten zijn tegen de achtergrond van het feit dat de Wvr eigenlijk helemaal niets regelt voor deze samenwerking. De noot klopt formeel in relatie tot waar de alinea over gaat (5 januari), maar het geheel is meer dan nootwaardig.</p>	<p>1) De andere regio's vallen buiten het bereik van het onderzoek van de Raad. Het gaat er hier om dat twee belangrijke partijen meer concrete afspraken met elkaar hadden kunnen maken. 2 en 3) Aan voetnoot 71 toegevoegd: Daarnaast stemden de veiligheidsregio's operationele aangelegenheden en bepaalde praktische zaken wel met elkaar af, zoals het aanzetten van de sirenes, de start van de schuimblussing en het vullen van crisis.nl 4) eenhoofdige geschrap. 5 en 6) dit is een mening over de inrichting van het onderzoek en analyse van Onderzoeksraad, geen feitelijke onjuistheid. 7) Het aspect van gezamenlijk optrekken krijgt meer aandacht in het eindrapport</p>

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	94	4	Dit is feitelijk onjuist. In de acute fase heeft de voorzitter VRZHZ contact gehad met de burgemeester van Moerdijk, maar inderdaad niet wat betreft de eerste persconferentie van MWB (het initiatief had idealiter bij de brongemeente moeten liggen). De voorzitter ROT VRZHZ (aanwezig in vergadering RBT) heeft veelvuldig contact gehad met de voorzitter ROT MWB, die in contact stond met het GBT Moerdijk (dat overigens pas om 16.30 uur is geactiveerd (GRIP 3), nadat het om 14.30 uur GRIP 2 was in MWB). Voorts zijn er contacten geweest tussen de actiecentra gemeenten en communicatie. Er is daarnaast veelvuldig contact geweest tussen de directeuren veiligheidsregio, op beider initiatief, wat verklaarbaar is uit het feit dat het voor beide regio's al snel, regiogrensoverschrijdend, GRIP 2 was (en vervolgens opschaling aan de orde was) en ook het NCC/directeur NV zich voegde. Het "maar" in de vierde regel is daarom niet ter zake en de suggestie dat het RBT VRZHZ in plaats van contact te zoeken met de directeur MWB contact had moeten zoeken met het GBT Moerdijk is gezien het verloop en de feiten volgens VRZHZ niet aan de orde. In de post-acute fase en de nafase is veelvuldig contact geweest, steeds op dezelfde niveaus; zie ook hiervoor. Het lijkt nu alsof dat geheel buiten beschouwing blijft, c.q. er voor de analyse niet toe doet. De gehele passage is daardoor voor de lezer misleidend.	Tekst verder aangescherpt. Ook constateert de Raad dat beide veiligheidsregio's in de acute fase niet op de afgesproken crisiscoördinatie-niveaus contact met elkaar hadden over het informeren van de bevolking. Zo had het regionaal beleidsteam in Zuid-Holland-Zuid op communicatieniveau in de eerste uren geen contact met het gemeentelijke beleidsteam in Moerdijk. Dat contact was er wel, maar met de directeur veiligheidsregio in de regio Midden- en West-Brabant (voorafgaand aan de opschaling naar GRIP 3 en later GRIP 4). Echter de voorzitter van de veiligheidsregio Midden- en West-Brabant was op dat moment niet aan zet wat betreft de communicatie richting de bevolking.
Veiligheidsregio ZHZ	94	1 en 2	Eerder betoog van VRZHZ is ook op deze analyse van toepassing. De analyse van de Raad wordt op dit punt niet onderschreven en ook wenst de VRZHZ de rol van de landelijke partijen niet te zien als een interventie. Er was echter geen wens tot het bieden van weerstand. Integendeel, het NCC is op vele vlakken behulpzaam geweest en ten departemente is goed overleg geweest met de bewindslieden. Het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming legt de 'treshold' "landelijke crisis" niet aan; integendeel, het geeft op meerdere plaatsen ruimte voor een rol van de nationale overheid om andere redenen (zie ook hiervoor). Natuurlijk is niet alles in in het verkeer tussen rijk en regio vlekkeloos verlopen (voorbeeld crisis.nl), maar een ieder dient te beseffen dat het hier om een ramp ging, met werkelijk alle contextfactoren die erbij hoorden. Overigens waren meer dan twee veiligheidsregio's betrokken; het enkele feit dat de grens van ZHZ op de kaart getrokken is wil niet zeggen dat de rook van Moerdijk niet verder trok, getuige ook het aanschrijven van de andere regio's door het NCC en het onderzoek (en de verspreiding) van het BOT-mi. Weliswaar waren de twee veiligheidsregio's het meest betrokken, maar dat mag niet leiden tot de vaststelling dat deze veiligheidsregio's alleen een rol speelden of een verantwoordelijkheid hadden.	Het betreft geen feitelijke onjuistheid, maar een verschil van inzicht. De Raad is van mening dat onderling sprake was van rolonduidelijkheid. De hier beschreven situatie heeft daar naar mening van de Raad toe bijgedragen.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	96	5	VRZHZ neemt afstand van deze analyse. Hij doet geen recht aan alle consequente berichtgeving die de VRZHZ, inbegrepen het bevoegd gezag, heeft gedaan. De Raad is op de hoogte van het feitenonderzoek van het bureau Crisisplan. Natuurlijk moeten de middelen werken en mogen er geen haperingen zijn. Het is ook waar dat haperingen en niet werkende middelen bij de burger onrust en boosheid veroorzaken. De burger heeft er recht op dat alles goed werkt. Maar het gaat te ver te suggereren dat het crisisoplossend vermogen geheel en al afhankelijk was van deze haperende en soms niet functionerende middelen. Nuance is hier op zijn plaats. Zo is de rampenzender RTVR nooit uit de lucht geweest, noch de website van de VRZHZ. Desalniettemin moet het een volgende keer wat betreft eenduidigheid en snelheid beter, maar daar heeft dan ook een geactiveerd NVC een rol in.	Het gaat hier niet om de inhoud van de boodschap, maar om de technische voorzieningen. Ook de omroep RTV Rijnmond moest vanwege het groot aantal bezoekers op een bepaald moment terugvallen op een noodsituatie. Wij stellen dat het werken van voorzieningen 1 van de uitgangspunten is voor het crisisoplossend vermogen van de overheid. Dus dit betreft reeds een nuance.
Veiligheidsregio ZHZ	99	2-4	In al het voorgaande is voldoende aangegeven dat VRZHZ (en MWB) wel ook procesinformatie heeft gegeven en de situatie is geduid, tijdens de bewonersbijeenkomsten, via het langdurig opengestelde 24/7 regionale informatienummer, in de gezamenlijke persconferenties, via de persberichten en op zijn website. Maar 'de regio's' zijn niet 'de overheid'. Natuurlijk is wat de Raad hier over de overheid concludeert waar, maar het past niet de conclusie in hoofdzaak te verbinden aan de twee veiligheidsregio's. Natuurlijk ging het niet alleen om de BOT-mi-rapporten, maar het is niet waar dat door VRZHZ alleen op deze rapporten is gefocussed. Feit was wel dat alleen deze rapporten uitsluitend konden geven ten aanzien van vele gestelde vragen en vele in de media geformuleerde meningen, gegeven het feit dat het BOT-mi niet alleen informatie verstrekke aan de twee veiligheidsregio's (en VWS de belangrijke brief niet beantwoordde). Het structurele probleem waar de Raad naar verwijst is er inderdaad, gegeven de complexe en veelsoortige wetgeving (en daarmee samenhangende verantwoordelijkheden). Maar daarom, bij gebrek aan beter, is er nu juist een NVC. Per saldo is door VRZHZ (en MWB) consistente, betrouwbare en geloofwaardige informatie gegeven, tegen de achtergrond van de crisisdynamiek. Natuurlijk kan en moet het nog beter, maar dat is vooral ook een systeem- en regievraag.	De paragraaf heeft vooral betrekking op MWB en Moerdijk. Zo staat dat ook in de tekst aangegeven. Bovendien ligt de focus op de beginuren.
Veiligheidsregio ZHZ	100		Dat klopt strikt genomen, maar er is wel een Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming, dat ook instrumenten biedt voor situaties waarin nog niet onmiddellijk sprake is van een nationale of landelijke crisis.	Hier is sprake geweest van (de schijn van) regie. Instrumenten als ICCB zijn ingezet, maar gingen zich intensief met de crisisbestrijding bemoeien. Dit leidde tot onduidelijkheid bij betrokken partijen.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
Veiligheidsregio ZHZ	100		VRZHZ heeft er alles aangedaan om zoveel mogelijk aan te sluiten bij die beleving, getuige eerdere bewijsvoering. De les voor de toekomst is dat het bereiken van deze aansluiting vooral nog meer gezamenlijke en geregisseerde inzet van alle(!) betrokken partijen vraagt. Tegelijkertijd is het ook goed, vast te stellen hoeveel burgers er feitelijk ongerust en onvolledig geïnformeerd waren. De aansluitingsproblematiek is waarschijnlijk ook gecultiveerd door de mediaberichtgeving. Desalniettemin, het kan door de gezamenlijk overheden nog beter worden georganiseerd.	in toedracht wordt rol ZHZ toegelicht en in analyse wordt aangegeven dat dit met name MWB en Moerdijk betreft en in mindere mate ZHZ.
Veiligheidsregio ZHZ	100		Er was geen gebrek aan kennis, maar een gebrek aan regie die de ICCB en het NCV wel hadden kunnen bewerkstelligen. Het is waar dat er geen gezamenlijke lijn van alle(!) betrokken partijen was, maar een dergelijke gezamenlijkheid kan maar op en vanuit één plek worden georganiseerd in dergelijke omstandigheden: de ICCB (zie ook het Handboek).	Onderzoeksraad pleit niet voor regie maar voor afstemming. Bovendien is de Raad nog steeds van mening dat er een gebrek aan kennis was (bijvoorbeeld ten aanzien van de inzet van het BOT-mi.).
Veiligheidsregio ZHZ	103		Maar omgekeerd was er wel sprake van een ramp met een zeer landelijke spin off, in menig opzicht!	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid maar een mening.
Veiligheidsregio ZHZ	101 - 102	6	Het is inderdaad waar dat door iedereen onvoldoende is ingezet op correctie. Maar ook hier geldt dat eigenlijk maar vanaf één plaats kan; de meest gezaghebbende. Er is wel snel geleerd, omdat bijvoorbeeld bij het incident Zwijndrecht wel foutieve of verwarrende berichtgeving via tweets is rechtgezet. Wat betreft RTVR deelt VRZHZ de analyse niet. De calamiteitenzender is nu eenmaal het instrument. Het feit dat de VRZHZ deze gebruikt heeft was volgend op de (landelijke en regionale) protocollen, met consequent één woordvoerder en consistente berichtgeving. RTVR heeft zich goed van zijn taak gekwetend.	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid maar een mening.
Veiligheidsregio ZHZ	94 – 95	5 en 6, 1-4	Wat betreft VRZHZ heeft het NCC zich niet verwarrend opgesteld. Het ware echter beter geweest als er vanaf het allereerste begin vanuit de ICCB een duidelijke richtlijn (in de zin van een besluit of richtlijn) voor het geheel zou zijn gegeven, waar ook de vele betrokken veiligheidsregio's in waren gekend. De veiligheidsregio's waren echter niet op de hoogte van het bijeenkomen van de ICCB, terwijl de ramp zich in hun gebied voltrok. Het is opmerkelijk dat de ICCB in relatieve afzondering heeft vergaderd, terwijl het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming toch op vele punten aanleiding geeft de veiligheidsregio's te betrekken en te informeren. Dat is echter niet gebeurd, noch in de acute fase (1), noch toen naderhand duidelijk werd dat er bluswaterproblemen waren (2), noch toen naderhand in de media de speculaties over de metingen startten (2). Deze drie belangrijke momenten, waren eigenlijk momenten waarop behoefte was aan een helder kader voor alle partijen. Het waren immers niet alleen de twee veiligheidsregio's die vanuit hun gezagspositie een	Overigens had ZHZ op hoogte kunnen zijn van het bijeenkomen ICCB, want deze vergaderingen zijn gemeld in de sitraps van het NCC, die ook naar de veiligheidsregio's zijn gestuurd. De Raad heeft in eindrapport aangegeven dat ICCB veiligheidsregio's niet heeft betrokken bij besluitvorming over zaken die hun gezag aangaan.

Partij	Blz.	Alinea	Reactie partij	Motivering Onderzoeksraad
			wettelijke verplichting hadden. Er waren ook andere veiligheidsregio's, een provincie, een waterschap en diverse departementen die een formele crisisverantwoordelijkheid hadden, inbegrepen communicatieverplichtingen. Voor het geheel van de analyse is het steeds belangrijk te zien dat het enkele feit dat het incident zich voltrok in MWB én dat het in ZHZ het meeste effect sorteerde, niet mag betekenen dat andere partijen geen formele - want wettelijke taken en bevoegdheden - positie hadden. Er waren vele bevoegde gezagen betrokken! De analyse op deze pagina is echter opmerkelijk veel scherper en dichter bij de systeemvraag dan elders in het rapport en wordt dezerzijds gesteund. Maar het kan niet anders dan dat, gegeven de complexe en enorme multi-actor omstandigheden, de vraag van 'rolonduidelijkheid' (wat wat anders is dan het door VRZHZ krachtig tegengesproken gebrek aan kennis etc.) moet worden verbonden met de taak en besluitvorming van de ICCB in het streven naar regie en wegnemen van rolonduidelijkheid.	
Veiligheidsregio ZHZ	98 - 99	3, 1	Maar dan moet ook consequent worden doorgeredeneerd, wat leidt tot de vaststelling dat van enig gezaghebbend rechtzetten alleen sprake kan zijn als dat eenduidig en met gezag gebeurt, namens alle betrokken partijen (wat er meer waren dan alleen de twee veiligheidsregio's). Wij allemaal willen immers niet dat iedereen verkeerde berichtgeving rechtzet. Als landelijke media een verkeerd beeld geven, zie bijvoorbeeld ook het NOS-onderzoek, dan kan dat eigenlijk alleen landelijk worden rechtgezet. De 'witte jas' is daarin essentieel. Dat neemt niet weg dat het beeld voor de burger verwarrend is. Dat is niet goed, en leert ons de les dat een volgende keer nog meer naar rijdend verkeer mag worden gekeken. Het is onjuist dat de bevolking door VRZHZ niet op tijd is geïnformeerd over de aanstaande mogelijke effecten van de schuimblusdeken en de door VRZHZ genomen voorbereidende maatregelen, overigens gegeven het feit dat ten opzichte van het eerder afgegaan sirenealarm nog geen wijziging in de situatie had plaatsgevonden.	Deels overgenomen, betreft een mening over de opzet van analyse. Wel aangegeven dat de veiligheidsregio MWB en Moerdijk procesinformatie over bluspoging pas laat gaven.
Veiligheidsregio ZHZ			Het voor de VRZHZ nooit onduidelijk geweest welke rol het NCC had, wel dat de ICCB functioneerde. Dat hoorde VRZHZ pas veel later. Zou dat eerder bekend zijn geweest, dan zou VRZHZ daarop ook hebben geacteerd.	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid maar een mening.
Veiligheidsregio ZHZ			Zie 3/101/6 en 3/102/deelconclusie 48	Dit betreft geen feitelijke onjuistheid maar een mening.